

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Президентым тын лъапIэхэр аритыжьиыгъэх

**Илъэс зэкIэлъыкIохэм зилофшIэнкIэ гъэхъагъэхэр
зышыгъэхэу, къэралыгъо ыкIи республикэ тынхэр
зифэшъуашъу алъытэгъэ нэбгырэ 19-мэ тыгъуасэ
правительствэм и Унэ торжественнэу ахэр къащари-
тыжьиыгъэх.**

Ахэм ащыщых Урысые Федерацием и Президент иунашъокIэ «УФ-м изаслуженнэ экономист» зыфиIорэ щытхъуцIэр къызыфагъэшъошагъэу, зIухыгъэ акционер обществэу «Урысыем имэкъумэщ банк» и Адыгэ шъолъыр къутамэ идиректорэу Надежда Цепэ, «УФ-м культурэмкIэ изаслуженнэ IофышIэ» зыфиIорэ щытхъуцIэр къылэжьиыгъэ гурыт профессиональнэ гъэсэныгъэм иучреждениеу «Искусствэхэм я Адыгэ республикэ колледжэу У.Тхъабысымым ыцIэ зыхъырэм» икIэлэегъаджэу Хъунэго Земфирэ.

Джаш фэдэу Адыгэ Респуб-

ликэм и Президентэу ТхъакIушынэ Аслъан иунашъокIэ Адыгеим ыпашъхъэ гъэхъагъэу щыряIэм ыкIи илъэс зэкIэлъыкIохэм Iофышхоу ашIагъэм афэшI медалэу «Адыгеим и Щытхъуэхъ» зыфиIорэр афагъэшъошагъ Адыгэ къэралыгъо университетым икафедрэ ипашъу, социологии шIэныгъэмкIэ докторэу, профессорэу Афэшыжы Тыркубийрэ Кубань икъэралыгъо аграрнэ университет агрохимиемкIэ икафедрэ ипашъу, биологии шIэныгъэхэмкIэ докторэу, профессорэу Шэуджэн Асхъадрэ. «АР-м шIэныгъэхэмкIэ изаслуженнэ IофышIэху» зыфиIорэ щытхъуцIэр къытефэу фа-

гъэшъошагъ филологии шIэныгъэхэмкIэ докторэу, профессорэу Унэркъо Раисэ.

Гъэсэныгъэм, культурэм, мэкъу-мэщым, журналистикэм, нэмыкI лъэныкъохэмкIи щытхъур зифэшъошэ цыфхэм къалэжьиыгъэ республикэ тынхэр АР-м и Президент аритыжьиыгъэх.

— Ныбджэгъу лъапIэхэр, непэ сигуапэу сыкъышъуIуагъ, — къыIуагъ ТхъакIушынэ Аслъан. — Торжественнэ зэхъхэм къекIолIэгъэ нэбгырэ пэпчэ ежэ зыфэгъэгъэгъэ лъэныкъомкIэ Iофышхо ышIагъ, щытхъур къылэжьиыгъ. Республикэм хэхъоныгъэу ышIэхэрэм шъуилахъышхо ахэлъ, ащкIэ лъэшэуи тышъуфэраз. АР-м игъэгъэгъэгъэ хэбзэ органхэм ацIэкIэ сигуапэу сышъуфэгъушIо, псауныгъэ пытэ шъуилэу, шъуигъэхъагъэхэм ахэжугъахъозэ ыпкIэ шъулыкIотэнэу шъуфэсэIо.

ТХЪАРКЪОХЪО

Адам.

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ.

Мыекъуапэ щызэIуагъэх

**Адыгэ Республикэм ыкIи Краснодар краим
арыт апшъэрэ еджапIэхэм яректорхэм я Совет
изичэзыу зэхэсыгъо тыгъуасэ Мыекъопэ къэ-
ралыгъо технологическэ университетым
щыIуагъ. Ащ илофшIэн хэлэжьиагъ АР-м и
Президентэу ТхъакIушынэ Аслъан.**

Iофхъабзэр къызэIуахыгъ ыкIи зэрищагъ ректорхэм я Совет итхъаматэу Владимир Лобановым. АР-м и Президентэу мы организациер зэхэсэгъэным, лъэпсэ пытэ ышIыным зилахъышхо хэлъэу ыкIи сыд фэдэрэ лъэныкъокIи IэпыIэгъу къафэхъурэм зэрэфэразэхэр ащ къыхигъэщыгъ.

— Советым изэхэсыгъо Адыгеим щызэхэшъуэнэу зэришъухъуагъэр лъэшэу тигуапэ, — къыIуагъ ТхъакIушынэ Аслъан. — Республикэмрэ краимрэ апшъэрэ гъэсэныгъэм иучреждениехэу арытхэм хэхъоныгъэхэр ашIынхэмкIэ Советым игъэгъэгъэгъэ зэриIагъэр шIэныгъэм къыгъэлъэгъуагъ. Непэ Урысыем и субъектитIумэ яIо зэхэлъэу зэдэлэжъэх, ыпкIэ лъэкIуатэх. Ти ВУЗ-хэм шIэныгъэ куухэр зыIэкIэлъ специалистхэр къагъэхъазырых, ахэр ары тинеушырэ мафэ лъызыгъэкIотэнэу тызыщыгъыгъэхэр. Зэхэсыгъом къыщышъуIэтырэ Iофыгъохэр зэшIохыгъэ хъунхэу, шъуиIофшIэн шIуагъэ къытынэу шъуфэсэIо.

Краснодар краим и ТIопсэ район шыпсэухэрэм псыр къызэракIуагъэм фэшI IэпыIэгъу афэхъунхэу Сове-

тым хэтхэм унашъо ашIыгъ, нэбгырэ пэпчэ имэфэ лэжъапкIэ тхъамыкIагъо хэфэгъэ цыфхэм афитIупщышт. Ащ фэдэ екIолIакIэм АР-м и Президенти дыригъэштагъ. Зэгъунагъухэ Адыгеимрэ Краснодар краимрэ гумэкIыгъо къызафыкъокIыкIэ зэдэлэжьиыхэр зэрхабзэр, ащкIэ апшъэрэ еджапIэхэми яшIуагъэ къагъэкIон зэрэфар республикэм ипашэ къыIуагъ.

ЗытегушIэнхэу щытыгъэ Iофыгъохэм нэужым къэзэрэугъоигъэхэр ахэлъагъэх. Квалифицированнэ кадрэхэм якъэгъэхъазырын исистемэ хэтэу Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым и студентхэм научнэ-ушэтын IофшIэнхэр зэрэзэхашэрэм, республикэмрэ краимрэ арыт апшъэрэ еджапIэхэм 2010-рэ илъэсым ашIэгъэ нэбгырэ пчъагъэм, ащкIэ опытуу аIэкIэлъым, гумэкIыгъохэм ыкIи тапэкIэ пшъэрылъэу зыфагъэуцужьыхэрэм, къалэу Шъачэ щыкIошт Олимпиадем волонтерхэр фэгъэхъазыргъээнхэмкIэ ВУЗ-хэм Iофэу ашIэрэм, нэмыкI лъэныкъохэми ректорхэр атегушIагъэх, унэшъо гъээнфагъэхэри ашIыгъэх.

(Тикорр.).

ПСЫКЪИУНЫМРЭ ТИГУМЭКИХЭМРЭ

Тизэкъотыныгъэ къыным егъэлъэшы

Псымрэ машIомрэ тхъамыкIагъоу къапкъырыкIырэр дэгъэзыжьиыгъуай. Тигъунэгъу Краснодар краим ипсэупIэхэу псы къыугъэм зэлъыкIугъэхэм къарыкIощтыр тшIэрэп. Цыфмэ гумэкIыгъоу къафихъыгъэхэр тшыгъушэрэп, IэпыIэгъу тызэрэфэхъушт амалхэм тугупшысэ.

1991-рэ илъэсым ТIопсэ районым икъуаджэхэм псыр къазыкIэом цыфхэр лъэшэу зэригъэгумэкIыгъагъэхэр тшыгъушэрэп. Бзылфыгъэ ныбжьыкIэм иунэ псыр къызэрихъэрэр зельгъум хъап-щыпхэм алыхъужьыгъэп, мылкъоу зэригъэуIугъэм зэ къеплъыжи, псынIау пчъэ-

шъхъаIум ылъэныкъокIэ плъагъэ. Анахъэу ыгъэлъапIэу ылъытэщтыгъэр сабый цыкIоу иIэр арыти, зыIэкиубытагъ, унэм къыкIыжьиыгъ.

Псым ичъэ хахъоштыгъ. Бзылфыгъэм есыкIэ ышIэщтыгъ, ау псы «губжыгъэм» текIон ылъэкIыгъэп. Бзылфыгъэр зэрэпцIымамэрэр зыльэгъугъагъэхэм къызэралотэжьиыщтыгъэу, IэпыIэгъу фэхъунхэу чIыпIэ итыгъэхэп. Псым ытхъэлагъэми е ыгу «зэгоутыгъэми» цыфмэ агъэунэфын алъэкIыгъагъэп. Алъэгъугъэр тхъамыкIагъо къодып, къэпIотэнкIи, къэптхынкIи къын дэд...

Исабый щыцэу блыпкъыр бзылфыгъэм къылэкIэнагъэу нэпкъым къыщагъотыжьиыгъ. Псы къыугъэм къыгъэнэгъэ лъэужхэр хэмыкIокIэжъэу охътабэ тешIагъ.

Тиреспубликэ иобщественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» изэIукIэ щытегушIэнхэу, псыр къызыкIэогъэ къуаджэмэ апае ахъщэ аугъоигъ, нэмыкI зэхэщэн Iофхэри агъэцэкIагъэх.

Гум пыкIырэ шIушIагъэр цыфым зэгорэм къетэжъэу тэлытэ. Псыр къызытеуагъэхэм непэ IэпыIэгъу тафэхъумэ, агу къэтIэтышт, шIэныгъэм зэришъыкIагъэхэр зыдашIэжьиыгъ,

неушрэ мафэм фэкIощтых, фэбэнэщтых.

Адыгеим щыщхэм ямэфэ лэжъапкIэ къыныгъо къызэкIугъэ цыфхэм афагъэкIонэу зэрэфэжъагъэхэр тигуапэ. Хымэ лыуз щымыIэу зылытэрэмэ адедгъаштэз, тшIуагъэ къэдгъэкIоныр къыттефэ. Егъэзыгъэ Iоф ащ хэлъэп, гупыкIыр ары тыкъызыпкъырыкIырэр. Псым къызыди-хыгъэ къыныгъохэм тапэуцузэ, тизэкъотыныгъэ дгъэпытэшт. Джашыгъум тауж къыкIырэ лэужхэм тымыукIытэу анэгъу тыкIэплъэн тлъэкIышт.

ЕМТИЛЪ Нурбий.

Адыгэ Республикэм и Президент и Указ

**Адыгэ Республикэм
и Президент инвестиционнэ
политикэмкIэ иIэпыIэгъу
ехъылагъ**

1. Псэунэ Рустем Сыхъат-бый ыкIор Адыгэ Республикэм и Президент инвестиционнэ политикэмкIэ иIэпыIэгъоу гъээнфэгъэнэу.

2. ЗыкIэтхэхэрэ мафэм щегъэжъагъэу мы Указым кIуачIэ иIэ мэхъу.

**Адыгэ Республикэм
и Президентэу
ТХЪАКIУШЫНЭ Аслъан**
къ. Мыекъуапэ,
чъэпыогъум и 25-рэ,
2010-рэ илъэс
N 115

ЛЪЭПКЪ МУЗЕЙ НЭПЭ ИЛЪЭС 85-рз МЭХЪУ

Лъэпкъым ихъарзынэш

Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ музей чъэпыогъу мазэм 1925-рз илъэсым къыззэуахыгъ. 1935-рз илъэсым нэс ащ идиректорыгъ ыкӀи илофышлэ зэкъуагъ Наурзэ Ибрахымэ. Непэ музей ипашэр Джыгунэ Фатим.

Апэрэ илъэсэу музей къызызэуахыгъэм тарихым, археологием, этнографием япхыгъэу пкыгъо 962-рз ащ къырахылыгъагъ. Непэ музей ифонд зэкӀэмкӀи пкыгъо мин 270-рз хэлъ. Ахэр шыгыных, музыкальнэ лэмэ-псымэх, фарфорым, уасэ зилэ мыжъохэм ахэшлыкӀыгъэ пкыгъох, Аульэ Пшымафэ къычитӀлыкӀыгъэ археологическэ пкыгъох ыкӀи нэмыкӀых.

Музей ипэрэ илъэсхэм чыплэ гъэнфагъэ имыӀэу къыхыгъ. Апэ Краснодар иурамэу Рабфаксовскэм тетыгъ. 1936-рз илъэсым Адыгэ автоном хэкум игупчэ Мыекъуапэ къызыхыжым ыуж илъэситӀу тешлагъэу музейи Мыекъуапэ «къэкложыгъ». 1950-рз илъэсым ар урамэу Перво-

майскэм шагъэпсыгъ. 1993-рз илъэсым игъэтхэпэ мазэ къышегъэжыгъэу ар Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ музей хъугъэ.

Адыгэ диаспорэм ишылаклэ, ащ къыклугъэ тарихъ гъогум ехылыгъэ сектор зыхэтэу Лъэпкъ музей закъор ары дунаим тетыр. Ащ адыгэу лэклыбым шыпсэхэрэм ятарихъ ехылыгъэ пкыгъо 1500-рз непэ шыугъоигъ.

Илъэс къэс музейм шӀэныгъэлэжхэу, искусствэм илофышлэхэу, меценатхэу Адыгеим итарихъ лъэуж къыхэзынагъэхэм яхылыгъэ къэгъэлъэгъонхэр шызэхашх.

Лъэпкъ музейм икӀутами непэ Иоф ешлэ. Ар лъэпкъым итхэкӀо цӀэрылоу КӀэрэщэ Тембот и Литературнэ музей ары. Ащ литературнэ ыкӀи му-

зыкальнэ пчыхъэзэхыхэ-хэр, творческэ зӀукӀэгъухэр бэрэ шызэхашх. Ахэм художникхэр, тхэкӀохэр, композиторхэр къахагъэлажх.

Музейм чыплэшхо шеубыты гъучӀ лъапӀэхэм (дышъэм, тыжыным) ахэшлыкӀыгъэ пкыгъохэу Адыгеимрэ Краснодар краймрэ къащэгъотыгъэхэм. Ахэм якъэгъэлъэгъон чыплэ гъэнфагъэ шаубытыгъ Улэпэ гуашххэм къычӀахыгъэ пкыгъохэм. Мыекъуапэ фэгъэхыгъэ къэгъэлъэ-

гъонэу музейм шагъэпсыгъэми мэхъаншхо иӀ. Ащ Мыекъуапэ я 19 — 20-рз лӀэшлэгъухэм промышленнэ ыкӀи культурнэ гупчэу зэрэщытыгъэр къелуатэ, а уахътэм къалэм ишылэклэгъэр уапашхэм къырегъэуцэ.

Музейм Хэгъэгъу зеошхом фэгъэхыгъэ материалхэм чыплэшхо шаубыты. Ащ фэдэу ТекӀо-ныгъэр къызыдахыгъэр илъэс 60 зэхъум музейм амыгъэкощырэ экспозициеу «Адыгеир Хэгъэгъу зеошхом иилъэсхэм» зыфиорэр къыззэуахыгъагъ.

Лъэпкъ музейм зэпымыоу къэгъэлъэгъонхэр зэхещх. Илъэсым къэгъэлъэгъон 15-м къыщымыклэу ащ егъэпсы.

Непэ Лъэпкъ музейм планышхохэр иӀх. Ахэм анахъ шхъалэр мыжъо лӀэшлэгъум къышегъэжыгъэу непэрэ мафэхэм къанэсэу тарихырэ къыззэлызыубытырэ экспозицием игъэпсын ары.

СИХЪУ Гоцнагъу.
Сурэтхэм арыгъэр: **музейм итеплъ; музейм илофышлэхэм къэгъэлъэгъоныклэм нэлуасэ зыфашы.**

ПСАУНЫГЪ

Цыхъэ фашы

Цыфыр узым ыгъэгумэклэу, ипсауныгъэклэ шынагъо шыӀэ зыхъукӀэ, гуӀэзэ врачхэм адэжъ макӀо. ШыпкӀэр пӀощтмэ, мы лъэхъаным ахэм ащыщыбэхэм афэгъэхыгъэ къэбар гомыӀухэр къалоу зэхэтхымы, цыфхэм шӀу альэгъоу, цыхъэ зыфашӀэу, яшӀэныгъэклэ, ялӀэпӀэсэныгъэклэ, яцыфыгъэклэ узыфашӀэу ахэтыр макӀэп.

Мы ыпшъэклэ зигугъу къэтшӀыгъэ врачхэм, сымаджэу еуалӀэхэр лъэшэу зыгъэрэзэхэр, анахъ шӀу ыльэгъурэ, пӀэблэгъэ цыфым зэрэфыщытыштым фэдэу апэгъокӀхэрэм ащыщ Адыгэ республикэ клиникескэ сымэдджышхом урологиемкӀэ иотделение шылӀжхэрэ Самусейко Юрий Николай ыкӀор. Мыщ фэдэ шыгъу фэсоным ифитыныгъэ къысзытырэр мы врачым ицыфыгъэ, иӀэдэб, игукӀэгъу зыфэдэр мызэу, мытӀоу нэрылӀэгъу къысфэхъугъэу шытышъ ары. Ащ фэдэ гушыӀэхэр Юрэ фэзыгъэшыуашэрэр макӀэп.

Юрэ 1987-рз илъэсым къыу-

хыгъ Целиноградскэ къэралыгъо мединститутыр ыкӀи а къалэм дэт сымэдджышхом 1997-рз илъэсым нэс урологэу Иоф щылагъ, нэужым Адыгэ Республикэм исымэдджэщ шхъалэ исэнэхъаткӀэ шылажъэу ригъэжыгъ, зыхэтхэми дэгъоу агурылуагъ.

Илъэс 13-р ащ фэдиэу мыбэнкӀи хъун врачым лӀэпӀэсэныгъэ хэлъ хъунымкӀэ, цыфхэм уасэ фашынымкӀэ. Ау ари еж цыфым

шӀэныгъэу зэригъэгъотыгъэм, Иоф зэрэзыдишӀжырым ялытыгъ. А лъэныкъомкӀэ гъэхъэгъэшӀухэр мы кӀалэм зэриӀэхэм ишыхъат операции хылыгъэхэм яшӀын ар зэрэфагъазэрэр, цыхъэ зэрэфашы-рэр. ТапӀэклэ ащ лӀэпӀэсэныгъэ хэхъонэу, ищытхъуи бэрэ зэхэтхы-нэу тэгугъэ.

ЖАКӀЭМЫКӀО Аминэт.
Сурэтым итыр: **Ю. Н. Самусейко.**

РАЙОН КЪЭБАРХЭР

Анахъ дэгъумэ ащыщых

Мыекъопэ районым шыӀэ кӀэлэцӀыкӀу Ӏыгъыплэу «Жемчужинка» зыфиорэм ипашэу Тхьагъэпсэу Нинэ сомэ мин 300 зэрытхэгъэ сертификатыр бэмышӀэу къыратыжыгъ. Ар Адыгэ Республикэм ит кӀэлэцӀыкӀу Ӏыгъыплэхэр зыхэлэжыгъэ республикэ конкурсэу 2010-рз илъэсым нахъ дэгъоу Иоф зышлагъэхэм ИофшӀаплэр зэрахъагъэм пае къафагъэшъошэгъэ ахъщ. «Жемчужинкэр» ятӀонэрэу мыщ фэдэ зэнэкъокъухэм ахэлэжыгъ, 2008-рз илъэсым апэрэ чыплэр къахыгъагъ, мыгъэ ящӀнэрэ хъугъэх.

Нинэ зипӀэц ИофышӀэ купыр республикэм дэгъоу шызӀэлашӀэ, ягъэхъагъэхэм альӀплӀэх, ягухэльхэмрэ яшӀоигъоныгъэхэмрэ къадэхъунхэмкӀэ шӀыкӀэ-амалэу агъэфедэхэрэр къызылӀагъахъэх. Ащ пай «Жемчужинкэр» Адыгэ Республикэм иучрежденихэу сабыхэр еджаплэм чӀэхъафэхӀэ зыщагъасэхэрэм яӀофышӀэхэмкӀэ методическэ гупчэу зыклашыгъэр.

Мыщ шылӀэжырэ кӀэлэпӀубэмэ аужырэ илъэс зӀкӀэлыкӀохэм «АдыгеимкӀэ илъэсым икӀэлэпӀу» зыфиорэ зэнэкъокъум текӀоныгъэр къыщыдахыгъэу щыт. Ахэр С.Г. Кнутовицкая, Е.В. Кравец, Н.Г. Тахмазян, Н.Н. Андуповар, И.Н. Нарожнев, Е.Б. Русаковар, Е.С. Саркисовар арых. Е.В. Бессарабовар, И.А. Мартиросовар, Э.С. Наршян мыгъэрэ зэнэкъокъум ипризерых.

УнэгъуакӀэхэм апае программакӀ

МОУ «Къалэу Мыекъуапэ» зыфиорэм иадминистрацие «2011 — 2015-рз илъэсхэм унэгъуакӀэхэм псэупӀэхэр ягъэгъотыгъэнхэр» зыфиорэр ыштагъ. Ар илъэситфым къыклоцӀ зыдэлэжыгъэщыр къалэм дэс унэгъуакӀэхэу зыщыпсэунхэ зимыӀэхэм ахъщ лӀэпылӀэгъу алӀэлагъэхъаныр ары.

БлӀэклӀыгъэ илъэситфым къыклоцӀ унэгъо 99-м ащ фэдэ лӀэпылӀэгъур къанэсыгъ, ахэм псэупӀэ унаехэр ялӀэхэ хъугъэ. Къэлэ администрацием ичэзыу нӀбгырэ 500-м ехъу джыри хэт.

ТапӀэклэ, хэбзэ гъуцугъэхэм къызэрэдалыгътэу, унэ зимыӀэ ныбжыкӀэхэр ащ хагъэуцохэзэ ашӀышт, ау цыфым ыныбжъ илъэс 35-м нахыбэмэ хъуштӀэп. Джащ фэдэу зизакъоу (шхъэгъу-сэ имыӀэу) сабый зыплухэрэми субсидие хабзэм къареты. Ахэм къэлэ администрацием иотделэу цыфхэм псэупӀэ арагъэгъотыным фӀэшӀ чэзыум хэзыгъэуцохэрэм зыфагъазэмэ, тхылыгъу агъэхъа-зырыштхэр зыфэдэхэр ыкӀи зэрэзекӀощтхэр къаралӀшт. Комиссием унашъоу ышӀырэм елытыгъэу хэбзэ ахъщ псэупӀэ ращэфынэу къызэрарыхэрэм ячэзыу хагъэуцоштых.

ЯпсэупӀэхэм щалукӀэщтых

Цыфхэм ИофшӀэн ягъэгъотыгъэным пылт хэбзэ къулыкӀухэр республикэм ирайонхэм ащӀэлажыгъ. Ащ фэдэ гупчэхэм ышхъӀэклэ къӀэклон зымылӀэклыхэрэр, упчӀэ зэфӀэшхъафхэр зыӀэхэр цыфхэм ахэтых. Ахэм нахъ игъӀэклотыгъэу адӀэлэжыгъэхэмкӀэ Теуцожь районым шыӀэ гупчэм амалышӀу иӀэ хъугъэ. МИЗН-м ипашэу Г. Бэгъушъэм къызэри-лӀорэмкӀэ, бэмышӀэу мыххэм спецмашинэ къаратыгъ. Джы районым зӀкӀэ икӀогуупӀэхэм зыщыфӀэхэ уахътэм анэсыхэзэ ашӀышт.

ТапӀэклэ Иоф зымышӀэхэрэр гупчэм илофышӀэхэм зэралукӀэнхэу псэупӀэхэм чыплэ гъэнфагъэхэр къащыхахыштых, зыщызӀлукӀэштхэ уахътэхэр ахэм ячӀэхъагъухэм атетхэгъэштых.

Сэнэхъат кӀэу зэригъэгъоты шӀоигъомэ, хабзэр ащкӀэ къызэрэдӀэпылӀэщыр ымышӀэмэ, е еж ыунаеу ИофшӀаплэ къыззӀуихынэу фаемэ, цыфым ышӀэн фаер зӀкӀэ гупчэм илофышӀэхэм къыфа-лӀотэшт.

ШЪАУКӀО Аслъангуац.

Зэхэсыгьом зыщытегушцы Іэштхэр агьэнэфагьэх

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм икомитетхэм ялофшлэн, хабзэ зерафэхьугьэу, Парламентым изичэзыу зэхэсыгъо кызыщыблэгъэщтым дэжъ ащ зыщытегушцылэхэм ахагъэуцощт законопроектхэм, нэмык! документхэм комитетхэм ахэтхэр атегушцылэх, ифэшшошэ унашъохэр ашых. НахьыбэмкІэ профильнэ комитетым предложениеу кыыхыгъэм депутатхэм Парламентым изэхэсыгъо щыдырагъаштэ. Джырэблагъэ джащ фэдэ зэхэсыгъохэр комитет пстэ-уми ялагъэх, зэкІэ депутатхэр зытегушцылэштхэ Іофыгъохэр ахэм ащагъэнэфагъэх.

ХэбзэхьухъанымкІэ, законностымкІэ ыкІи чыплэ зыгъэІорышлэжыным ІофыгъохэмкІэ комитетым (тхьаматэр Г.Я. Орлова) хэтхэр Іофыгъуи 8 атегушцылагъэх. Ахэм ашыш ятІонэрэ еджэгъум пае Парламентым изэхэсыгъо кыыхалъхашт конституционнэ законопроектхэм «Адыгэ Республикэм и Конституция ия 71-рэ статья ия 1-рэ пункт гъэтэрэзыжынынхэр фэшлыгъэнхэм ехьыллагъ» зыфилорэр. А гъэтэрэзыжыным Адыгэ Республикэм и Прокурор законопроектхэм кІэщакІо афэхьугъэнымкІэ фитыныгъэхэр реты. Ащ ишлуагъэкІэ Адыгэ Республикэм изакон горэ федеральнэм пэшлуклоу кызы-хигъэщкІэ, ежъ-ежыруу ыкІи псынклэу законопроектхэм кІэщакІо фэхъун ылтэкІышт.

Адыгэ Республикэм изакон ипроектхэм «Адыгэ Республикэм изакон заулэ зэхьокІыныгъэхэр афэшлыгъэнхэм ехьыллагъ» зыфилорэр законопроектхэм кІэщакІо афэхьугъэнымкІэ фитыныгъэхэр илэхэм атегъэпсыкІыгъэхэр депутатхэм Г. Я. Орловам кыгъэхъазырыгъ. А законопроектхэм Адыгэ Республикэм изакон заулэ федеральнэ законодательствэм диштгъу агъэпсыжы.

Адыгэ Республикэм изакон ипроектхэм «Адыгэ Республикэм и Законхэм «Адыгэ Республикэм цыфым ифитыныгъэхэмкІэ и Уполномоченнэ ехьыллагъ» зыфилорэм зэхьокІыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ» зыфилорэр ятІонэрэ еджэгъум пае кыагъэхъазырыгъ. Ар фэгъэхьыгъ Адыгэ Республикэм щыпсэурэ кІэлэцІыкІухэм яшлэигоныгъэхэр законом ыгъэнафэхэр рэр гъэцэкІэжыгъэнхэм ыкІи кыуэху-мэгъэнхэм ягарантиехэр ягъэгъотыгъэнхэм, джащ фэдэу Адыгэ Республикэм цыфым ифитыныгъэхэмкІэ и Уполномоченнэ гарантисхэр ретгъэгъотыгъ ыкІи ащ илофшлэн нахь дэгъоу зэхэщгъэным фэлажэ.

Бюджет-финанс, хэбзІахь ыкІи экономикэ политикэмкІэ комитетым (тхьаматэр Р. С. Мыгу) зэхэсыгъоу илагъэм Іофыгъуи 6 шыхэплагъэх.

Адыгэ Республикэм изакон ипроектхэм «Адыгэ Республикэм изакон заулэ зэхьокІыныгъэхэр афэшлыгъэнхэм ехьыллагъ» зыфилорэм Адыгэ Республикэм 2010-рэ илээсымкІэ ыкІи план пІалгъу

2011 — 2012-рэ илээсхэмкІэ иреспубликэ бюджет фэдэхэм ателыгъэгъэ Іахъэу илэр сомэ миллион 783,7-кІэ ыкІи хъарджхэм ателыгъэгъэ Іахьыр сомэ миллион 788,4-кІэ нахьыбэ шыгъэнхэу егъэнафэ.

Законопроектхэм «Организациехэм мыткыу ялэм техьорэ хэбзІахьыр» зыфилорэм ия 4-рэ статья зэхьокІыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ» зыфилорэм Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хэбзэ органхэм яорганизациехэм Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет имыткыу зыпІауагъахьэхэрэм, чыплэ зыгъэІорышлэжыным иорганхэм яорганизациехэм, джащ фэдэу зыцІэ кьелогъэ органхэм кыпхыгъэ учреждениехэм, псауныгъэр кыуэхумэгъэным иучреждениехэм общественнэ организациехэм ыкІи фондхэм зэхашагъэхэм яунэе мыткыухэм псауныгъэр кыуэхумэгъэным ифэныкІыныгъэхэм апае агъэфедэхэрэм атехьорэ хэбзэ ІахьэмкІэ фэгъэкІотэныгъэхэр ямылэ-жышцхэу егъэнафэ.

Мы ІофымкІэ комитетым хэт депутатхэм зэдэштэныгъэ зыхэлэ унашъо ашлын алъэкІыгъэп ыкІи ащ ыпкь кыкІэу законопроектхэр апэрэ еджэгъум телытагъэу штэгъэныр Парламентым изэхэсыгъо хэлэжъэщтхэм игъоу афалъэгъугъ.

Джащ фэдэу комитетым кыгъэхъазырыгъ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Джэпсалъэу Урысые Федерацием экономикэ хэьоныгъэхэмкІэ иминистрхэм Э. С. Набиуллинэ факлорэр. Министрхэм елэІух Урысые Федерацием изаконодательствэ ифэшшошэ зэхьокІыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм Іофыгъохэр зэрихъанхэу. Ахэр фэгъэхьыгъэх сэкьатныгъэ зилэхэм яобщественнэ организациехэм аІыгъ псэуалъэхэр пкІэ хэмылгъу агъэфедэнхэ алъэкІынэу ыкІи а организациехэм япредприятиехэм предпринимательствэ цыкІумрэ гурытымрэ къэралыгъо Іэпылэгъоу аратырым фэдэхэр ялэхэу гъэпсыгъэным.

Социальнэ политикэмкІэ, псауныгъэр кыуэхумэгъэнымкІэ ыкІи ветеранхэм ялофхэмкІэ комитетхэр (тхьаматэр Т. М. Петрова) хэлплагъ Адыгэ Республикэм изакон ипроектхэм «Адыгэ Республикэм пенсионерыр 2011-рэ илээсым зэрэщыпсэун ылтэкІышт ахь-

конхэу «Къэралыгъо социальнэ Іэпылэгъум ехьыллагъ» зыфилорэм ия 12.1-рэ статья Урысые Федерацием и субъект пенсионерыр зэрэщыпсэун ылтэкІышт ахьщэ анахь макІэу шагъэнэфагъэм зэкІэ фэдэу кыІэкІахьэрэр зэхэгъэхъожыгъэхэу лыкІэзымыгъэхьэрэ пенсионерым социальнэ материальнэ хэгъэхъожэ Іэпылэгъу етыгъэн фаеу егъэнафэш ары. Мы законопроектхэм пенсионерыр Адыгэ Республикэм 2011-рэ илээсым зэрэщыпсэун ылтэкІышт ахьщэ анахь макІэр сомэ 4194-у егъэнафэ.

КультурэмкІэ, спортхэмкІэ, СМИ-мкІэ ыкІи общественнэ организациехэм адлэжъгъэнымкІэ комитетхэр (тхьаматэр Е. И. Салов) хэлплагъ Е. И. Саловыр кІэщакІо фэхъуи кыгъэхъазырыгъэу законопроектхэм «Культурэм ехьыллагъ» зыфилорэм.

Федеральнэ законом кызэрэдилы-рэмкІэ, пкІэ зыхэлэ фэло-фашІэхэм ыкІи продукцием, билетхэм уасэу ялэр зэрэ-дихэтэу, ауасэхэр (ятарифхэр) культурэм иучреждениехэм ежъ-ежыруу агъэнафэх. ПкІэ зыхэлэ Іофыгъохэр зэхашхэ зыхьукІэ культурэм иучреждениехэм еджа-пІэм чІэмыхъэгъэго кІэлэцІыкІухэм, кІэлэеджакІохэм, сэкьатныгъэ зилэхэм, зэрэхашыгъэм тетэу дзэ кыулыкьур зыхьыхэрэм апае фэгъэкІотэныгъэхэр агъэ-нэфэнхэ алъэкІышт. Культурэм иучреждениехэу Урысые Федерацием и субъект епхыгъэхэм фэгъэкІотэныгъэхэр афэзы-гъэнафэхэрэр Урысые Федерацием и субъект икъэралыгъо хэбзэ органхэр ары.

Ащ нэмыкІу, комитетым хэтхэу Е. И. Саловыр, С. Г. Писмак ыкІи В. Ф. Сороколет кІэщакІо фэхъугъэх «Правительствэ сыхъатым» тегъэпсыкІыгъэху гъомылэпхъэ бэдээршыпІэм илофхэр зыпкь игъэ-уцогъэнхэм ыкІи цыфхэм ренэу агъэфедэрэ гъомылэпхъэ товархэм ауасэхэр кыдэмыгъэкІоегъэнхэм ехьыллэгъэ Іофыгъохэу Адыгэ Республикэм иминистрхэм я Кабинет зэрихъэхэрэм афэгъэхьыгъэ кыбарым Парламентым изэхэсыгъо щедэлугъэным.

Джащ фэдэу комитетым хэтхэм кыагъэхъазырыгъ Чернобыль АЭС-м аварис кызыщыхьугъэр 2011-рэ илээсым илээс 25-рэ зэрэхьурэм фэгъэхьыгъэху Адыгэ

Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм гражданскэ зыкъэхъумэжыгъэнымкІэ ыкІи ошІэ-дэмышІэ Іофыгъохэм кыатыгъэ кыныгъохэр дэгъэзыжыгъэ-гъэнхэмкІэ УФ-м иминистрхэм С. К. Шойгу фэклорэ и Джэпсалъэу штэгъэным ехьыллэгъэ унашъом ипроект.

Предпринимательствэм ыкІи туризмэм хэхьоныгъэ ягъэшыгъэ-нымкІэ комитетым (тхьаматэр И. М. Ческидов) апэрэ еджэгъум пае законопроектхэм кыгъэхъазырыгъ.

Законопроектхэм «Адыгэ Республикэм икъэралыгъо мыткыу е муниципальнэ мыткыу ахэхьэрэ мыкошырэ мыткыу бэджэндэу аратыгъэм ыкІи хабзэм ышъэ-жыныу шыгъым фэгъэхьыгъэ фитыныгъэхэу предпринимательствэ цыкІум ыкІи гурыгъым я субъектхэм ялэхэр гъэцэкІэ-жыгъэным ехьыллагъ» зыфилорэр. Мы законопроектхэм Адыгэ Республикэм икъэралыгъо мыткыу е муниципальнэ мыткыу ахэхьэрэ мыкошырэ мыткыу бэджэндэу аратыгъэм иинагъэ зышлэокІы мыхъу-щтыр ыкІи бэджэндэу агъэлэжъэрэ мыткыу кышъэфэжыгъэнымкІэ фитыныгъэху ялэхэр кызыфэзыгъэфедэрэ предпринимательхэм мыткыу ыуасэ тыжыгъэным пІалгъу илэр егъэнафэ.

Адыгэ Республикэм изакон ипроектхэм «Процент 15-м нэсэу этил спирт зыхэт алкоголь продукцие хъазырыр зырызы-щэ шЫкІэм тетэу шапІэм зашлэуагъэ-кІырэ пІалгъэр гъэкІэкІыгъэным ехьыллагъ» зыфилорэм кІэщакІо фэхъугъэх Къэралыгъо Советым — Хасэм и депутатхэу А. Г. Ивановыр, М. Дж. Іашэр, С. Г. Писмак, Д. Р. Мырзэр. Ар кыагъэхъазырыгъ 1995-рэ илээсым шэкІогъум и 22-м номерхэм 171-ФЗ зытетэу кыдэжыгъэ Федеральнэ законхэм «Этил спир-тыр, алкоголь ыкІи спирт зыхэт продукциер кыдэгъэкІыгъэным ыкІи Іугъэ-кыгъэным къэралыгъо гъэлорышлэн хэлъ-хъэгъэным фэгъэхьыгъ» зыфилорэм ия 16-рэ статья ия 3.1-рэ пункт тегъэпсыкІыгъэху. Ащ гухэлгъу фыраІэр Адыгэ Республикэм щыпсэухэрэм япсауныгъэ кыуэху-мэгъэныр ары. Мы законопроектхэм егъэ-нафэ этил спиртыр процент 15-м нэсэу зыхэт алкоголь продукциер пчыхъэм сы-хъатыр 22-м кышчыублагъэху пчэдыжкым сыхъатыр 11-м нэс ашэн фимытхэу гъэ-псыгъэнэу.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм ипресс-кыулыкьу.

Тхьэм кыыпферэмыхь

УФ-м и МЧС Адыгэ РеспубликэмкІэ и Гъэлорышлэплэ шъхьалэ кыгъэнэжынын Іофхэм апылэхэм ащыщэу Іофышлэ куп ПІопсэ районым кыышыхьугъэ псыкІиуш-хом кыздихыгъэх тхьамыкІагъохэр дэзыгъэзыжыхэрэм аделэнхэу ыкІи цыфхэм Іэпылэгъу афэхъунхэу апэрэ мэфэ шыпкьэм ыгъэкІогъагъэх. Нэбгырий зыхэтыгъэ купым Игорь Романовыр пащэу илагъ.

Игорь кьелуатэ:

— Чыщым сыхъатыр 3-м теле-фоныр кытеуагъ, ІофшлэпІэм гу-зэжъогъоу тызэрэклэлэн фаер кысауагъ. Тикъулыкьушлэхэр зэкІэ псынклэу кыээрэугои-гъа-гъэх. Гумэжыгъо зыдэщыІэр тшІэщтыгъэп, пшъэрылгъу кытфашлэщтым тежэщтыгъ. КъэгъэнэжыкІо нэбгырий тыхъоу, машинитІу — КамАЗ-рэ ЗИЛ-рэ — тигъусэхэу гъогум тытехъэгъагъ.

ПсыкІиушхор ПІопсэ райо-ным ипсэупІэхэм ошІэ-дэмыш-Іэу кызакІогъагъэр чыщым сыхъатыр 2-м дэжъ. Къэбарыр СМИ-м цыфхэм арагъэшІэнэу

игъо ифэгъагъэхэп. Ащ кыыхэкІэу хэти кыэхьугъэ шыпкьэм цы-гъозагъэп.

— Псым кІуачІэу илагъэмкІэ, ыпэ кыфэрэр зэкІэ зехигъэта-кыозэ зэрэблэкІыгъэмкІэ, нэл-кыым кыдэжыгъэ кыодыеу шы-мытэу, ар жыхьарзэшхоу хым кытежыгъэм кыздихыгъэху уригъэгупшысэщтыгъ. ПсэупІэ-хэм тызанэсым ар нафэ кы-хьугъ, — кытиІуагъ Игорь.

ПсэупІэхэу Гъойтх, Ныджэ псыхъо (Первомайскэм), Терзиян анэсыфэхэкІэ гъогум кыушхьэм къехэу кызыпсырычырэ псы шоркь чьэрхэу пІы зэпачыгъэх.

Терзиян нэмысыхэзэ гъогур «кІодыгъэ». А чыплэм асфалыт кыІур псым шытырихи, ычІэгъ чІэлэ пшахьори ятІэри зыдихьы-хэзэ псыхъуатэ ихъукІыгъагъ. Машинэшхохэм зырысыгъэхэр, псым ычІэгъ зыфэдэр умышІэу ухэхъаныр щынэгъуагъэ.

— Машинэхэм апэ цыфхэр идгъэуцогъагъэх, — еІо Игорь. — Псым икууагъэр ахэм кы-гъэлъагъошцтыгъ, машинэхэр ауж итыхэу зыпырыкІыгъэх.

Гъойтх зынэсыхэм алъэгъу-гъэм гур ыгъэузыщтыгъ. Чыгыи, машини, унэгъо хъапшыпхэри псы шІоим зэхищыхъагъэхэу тыдэжыи цыплэгъушцтыгъэх. Унэхэм псыр арыхъагъэ, шъхъаныгъулпчэхэм анэсэу итыгъ. Псышхоу псынклэу зыкызыІэти кыатеогъагъэр кы-шъхъэ тІуакІэхэмкІэ псэупІэхэм задэчъыжыым, пшахъоу, ятІэу ахэм кыдинагъэр джыри бэрэ бгъэкъэ-бзэжыи икыушц.

— Цыфхэр Іэпылэгъу фаехэу, гуІэхэу кытІкІэрыхъагъэхэп, ау штагъэм зэрэхэтыгъэх. ПІопсэ районым и МЧС илофшлэхэр тэ тапэ кыэсыгъэхэагъэх. НэбгыритІу

зыдэщыІэхэр амышІэу кыта-Іуагъ.

Мыекъуапэ икІыгъэ клатэхэм чыплэ зыгъэІорышлэжыпІэм илофшлэхэм залуагъаки, кыра-Іорэр зэкІэ мафэм ашлагъ. Ахэм ащыщыгъэ электрикхэм зерадел-гъэхэри. ЫчІэгъыкІэ псэу, ышъ-хъагъыкІэ электричскэ ток рыкІоу, проводхэм чыгышхо-хэр кыатефагъэхэу ателыгъэх. ЦыфхэмкІэ ар щынэгъуагъэ.

Техникэр агъэфедэ, тикІалэхэр афэсакыхэзэ электрикхэм ялоф агъэцэкІагъ, цыфхэм электро-энергиер кызырыклорэ линиер афагъэпсыжыгъ.

ТхьамыкІагъо кызыыхъукІэ цыфхэр зэлэІэсыжыкы ыкІи зедэлэжыкы. ТикъэгъэнэжыкІо купи ышІэшъуштыр ыгъэцкІагъэу кылатэм кыгъэзэжыкы. Іэпылэгъу зыфэхъугъэхэр кыафэрэзагъэх.

ШЪАУКЪО Аслъагуащ.

Сурэтыр Ныбэ Андзор тырихыгъ.

кѡатзѡ гѡзпсыгѡзнымрѡ
технологиякѡхѡ лѡжы-
гѡр кѡабзѡ (ядохимы-
катхѡр хѡмылѡхѡ) кы-
зѡрѡбгѡкѡшѡшѡщѡыр
кѡзѡзушыхѡтырѡ шѡы-
кѡхѡр кѡыхѡхыгѡзхѡм-
рѡ ащышыгѡзѡх. Джаш
фѡдѡ чѡлыпѡхѡ дѡгѡухѡм
якѡзгѡзкѡн, былым ыкѡ

Чылэпхээшлүхэм якъэ-
гъэклын пылъ отделым
Пэрэныкъо Казбек Ха-
мидэ ыкъом пэщэныгъэ
дызэрехъэ. Илъэс 50 фэ-
диз хуэгъэ мыщ бжы-
хъэсэ чылапхъэхэр кы-
зыщыхахыхэрэр. А. А.
Щепетков ыкы В. П. Ще-
петкова зэшхьэгъусэ-
хэм хьарыху джэнчым-
рэ (горох) зэнтхьымрэ

ЮфшІэгъэ
дэгъубэ яІ

кьо лъэпккыкІэхэм якъы-
хэхын, щэр, лыр, цыр
нахьыбэу кыызэрэпхьы-
жыщтхэм адэлэжъэнхэ
фэягъ.

2007-рэ ильэсым кы-
щегъэжъагъэу Адыгейм
мэкъу-мэщымкIэ инауцнэ-
ушэтын институт ипашэр
экономическэ шIэныгъэ-
хэмкIэ кандидатэу Ты-
гъужь Рэщыд Казбек
ыккыр ары. Институтым
отделхэу хы хэхъэ, уче-
нэ Совет иI, нэбгырэ 15
ащ хэт. Гъэхъагъэу ыкли
ушэтынэу ащ ышIэхэ-
рэмкIэ, научнэ IoфшIа-
гъэу илэхэмкIэ институ-
тыр кналэу Краснодар
дэт НИИСХ-м, ВНИИ-м
адэгъащэ ыклиадэла-

Институтым иотдел-хэмрэ илабораториехэмрэ уахътэм диштэрэ оборуодованиер, приборхэр

Сигуапэу институтым
илофышлэхэм ацлэ къесло
сшлоигуэ. Ахэр ашэ ипашэ
Тыгъужь Рэшыд, Пэрэнькы
Казбек, Анна Минаковар,
Галина Гудковар, М. Кузенкэр,
нэмыкххэр арых. Мышкышыхахэрэ
лэжыггэ зэфэшхьаф лъэпккышлухэр
Адыгэ Республикэм ит хъызмэтшлалэхэм,
мэкъумэтышлэ унаехэм агъэфедэх.

Сурэтым итхэр: институтым ипашэу Тыгъужь Рэщыд, отделым ипашэу Пэрэныкъо Казбек.

Ны мылькур

2006-рэ ильэсым тыгъэгъазэм и 26-м номеру 256-ФЗ зытетзу кыдыкыгыз Федеральнэ закону «Кіэлэццыкыу зилэ унагъохэм кэралыгъо ІэпыІэгъу ятыгъэнымкІэлэ хэгъэхъожь Іофыгъохэм яхъыллагъ» зыфилорэм ны (унэгъо) мылькур лъэныкъуиц апэІуагъэхъан фитыхъу егъэнафэ: унэ амалхэр нахышылу шлыгъэнхэр; кіэлэццыкылум

5) номеру 256-рэ зытэт Федеральнэ законэу ыпшгэ-клэ зыццэ кышкетуаггэм ия 3-рэ статья иа 1-рэ 1ахэ зэриггэнафэрэм фэдэу кээралыгбо хэгъэхъобэ материальнэ 1эпы1эгъу ятыггэным ифитыныггэ зытелытэггэ сабыым ехыла1аггэу ны-ты фитыныггэу ялэхэр ахэм ала-хыггэхэмэ;

6) кээралыгъо хэгъэхьожь материальнэ Іэпылэгъу ятыгъэныр номерэу 256-рэ зытет Федеральнэ законом ия 3-рэ стьатыя ия 1-рэ ыкӀи ия 3-рэ Іахьхэм агъэнэфэрэ цыфым Урысые

зэрэбгъэзекIощтыр

гээу ахэлъыр законом зэри-
гэнафэрэм тетэу IпэкIа-
дзекIэ кьэушыхатыгэхэр)
игүсэхэу ны мыллыкүр гэ-
зекогнэным ехыллэгъэ зя-
вленииу цыфым аритыгээр
зылахыгъэ мафэм кышы-
ублагэу Урысые Федераци-
он ПенсиехэмкIэ ифонд
ичылпэ орган зы мазэм кы-
кIоцI ыуплъэкIунхэ ыкIи
аш кыгыгэльэгъуагэм те-
тэу ишIонигъоныгъэ зэрэф-
гэецкIэштыр е зэрэцагъэ-
зыештыр кырафон фае.

Лъѣу тхылъ зытыгъэм
ишоигъоныгъэ фамыгъэцэ-
кІэн альэкІышт мыхэм афэдэ
зыхъукІэ:

1) ыпшэкIэ зыцIэ кышелогъэ Федеральнэ законом ия 3-рэ статья ия 3-рэ, ия 4-рэ ыкIи ия 6-рэ Iахьхэм зэрагъэнафэрэм тетэу кьэра-лыгьо IэпыIэгъу етыгъыным-кIэ хэгъэхожьэ фытынгыгъу иIэхэр кьагъэуиугъэхэмэ:

2) мылькур гъэфедэгъ-
ным ехылыгъэ заявлениер
тыгъэным шапхъу пылхэр
ыукъуагъэхэмэ;

3) ны (унэгъо) мылькур (ащ шыщ Iaxъ) Федеральнэ законом ыгъэнэфэрэ лъэ-ныкъохэм анэпэмыкI Юфыгъохэм (тистатя иублэгъум къышытIогъэ Юфыгыуи-щым) апэIугъэхьэгъэнэу заявлением къышеIомэ:

4) цыфым кыратынэу агьэнэфэгьэ мылькум нахьыбэу (аш илахь зэхэгьэ-

Ны (унэгъо) мылькумклэ фитыныггэ зилэхэм аналэ тырызгъадзэ сшлонгую зыгорэклэ шыпкыаггэ зыхомылы е тэрзэу мыгъэпсыгъэ документхэр арахыллаггэхэмэ, тхылгыр тыгъэным шапхъэу пылхэр зэракуаггэхэм ыпкэ кыиклэу ны (унэгъо) мылькур агъэфедэн фимытхэу ПФР-м ичылплэ орган унашъо ышлэн зэрилэкыштыр. Арышгэ, ны (унэгъо) мылькур гъэзеклоггэным ехыллэггэ тхылгыр зыгъэхъазырхэрэм зыхарамыгъэуку. Заявленим игъусэшт документхэр ахъшэ яшгъутмэ шгъуфэзыггэпсынхэу зылорэ цыфэхэм цыхэкэ афэшгъумышл. Шгъугу къэсэггэкыжы ПФР-м ичылплэ органхэм тиреспубликэ итхэм цыфэхэм лог адезышлэрэ кзулыкыу ащызэхъаггэхэм ны (унэгъо) мылькур гъэфедэггэным пэе заявленим игъусэшт тхылгыр зэрэжгъэхъазырыштыхэ шыклэм ехыллэггэ консультациехэр кыызэрэщышгуа-тыштыхэр.

ХЪАЦЫКІУ Марин.
ПФР-м и Адыгэ республикэ Къутамэ социаль-
нэ ахьщэ тынхэмкІэ
иотдел ипаш.

Чэнэгэшхо тфэхьугь

ашыпху эзкѳагѳ, ау кѳаклорѳр
клѳжышт. Бзылѳфыгѳ нѳжбы-
клѳу сабыл цыклѳуитлѳр ыбгѳа-
шѳ дѳлѳу, нахыклѳм мѳзитлѳ
нах ыныжѳжыгѳлѳ, уни, бгѳагѳлѳ
имылѳу кѳалѳм кѳыдѳнагѳѳм
клѳхѳкыгѳр, чѳѳ мычѳѳѳ пѳѳа-
гѳѳу кѳѳклѳгѳр, нѳпѳѳу ригѳѳ-
хыгѳр зышлѳрѳр Тхѳ зѳкѳор
ары.

Мулиэтрэ сэрырэ зы кьуаджэ — хыч'лэгъ хьугъэ Едэпсыкѳоежьыем — тышанпугъ, зы кьали тыздыдысэгъ, зы уни тыздыч'лэсыгъ. Тисабыйхэтрэ зэлэгъухэу зэдтп'лугъэх. Зэтэ зышгъхьагъ имыт к'лэлэц'ык'л'ухэр loфшл'эныр ш'л'у альэгъоу кьэтэджыгъэх, дэгъоу еджагъэх. Мулиэт зымы фэгъэнык'куагъэтрэ зэшишмэ, ар ахэм

Фатимэ идунай зехъожьым
ууж Мулиэт шылынэгэм фэ-
бэнэжьыгъ, бэрэ теушынэг,
ыкхуи ыгу хэкълэ «сэри кысэ-
гупшысэба» рилоштыгъ, ау ным
зыпар зыхихышугъгъ, зыфи-
рикужьыгъгъ. Ар Тхьэми шлу
ылдэгъгъгъу кычэкъжын. зы-

фелъэугъэр зэкӀэ кыдэхъугъ,
 Ыгъын мыхъоу быслъымэнмэ
 анахъ агъӀэлӀпӀэрэ мазэу НӀк-
 мазэм ибӀрӀсӀкӀэхӀо пчыхъэм
 ыпсӀ ытыгъ. А кӀбӀар гухъкӀым
 псынкӀӀэу шагӀур зӀлӀыштагъ.
 Хъулыфгыи зылыфгыи, урыси
 адыги, сабыеу дӀсхӀэм анӀсы-
 жӀэу, лъӀшӀэу гухӀӀкӀ ашыхъыгъ.

Мулиэт ыпху идунай зыхо-
жыггэм кыщегъжагъэу зы
бэрэскшхо пчыхэз блимыгъэ-
кIэу жамэ ыгъэуштыгъ, Iэ-
шIу-IушIухэр е ахыщ кIэлэ-
лукIыгъэхэм арыштыгъ, лъэ-
шэу ахэр пыцагъэ хуыгагъэх,
къэбар гухэкIыр хэпшыкIэу
ахэми кIын кшащыхугъ. Ща-
гур нэки къэхуы, маки дэ-
лукIыштыгъэп а зы тхымафэм.

Еж Мулиэт янэ Чабэми сабыипл ибэу ыплужыгы. Ар бзылфыгыэ шыабэу, Иасэу шытыгы, ыкхөхэм анахь лэжыа klo тиктуаджэ дэсыгыэп cloми сыхэукхонэп, гукIэгыоу ахэлыр гьунэнчыагы. Джы а зын кылыфыгыэ нэбгырипллм ялыфыгэхэр эшэ-зшыпхьум фдэу зэхэтых. Ятэшыпхьоу зидунай зыхьожыгыгэм ипчэ мэфэ 40-м зэфашыгыгэп, пчыхьэ кьэси жьамэ фагыэугы. Мулиэт икхөш блягэхэу икьин зыIэтыгыгэхэм Тхьэм псынклэ кьафешI, легэуэнэх, шымыIэжым дженэт льяплэр Алахьталэм кьырет, тыщэлэфэ тыгыгушшэштгэп.

ХЪУТ-ДЭБЭГЪО Свет.

РЕДАКЦИЕМ КЪАТХЫРЭ ПИСЬМЭХЭР

Тыдэ хъура тиадыгагъэ?

«Адыгэ макъэр» кызыс-факхык, сыд фэдэ юф сийэми сэгъэтгылъыш седжэ. Мары «Адыгэ макъэу» чэпыогум и 7-м кыдэккыгъэм статья гъэшлэгъон итэу слъэгъугъэ. Ащ апэдэдэ седжагъ, шъхъу илэр «Тишэн-хабзэхэр орэмкыдодых». Ар зыфэгъэхыгъэр Адыгэ Республикэм имэфэкI фестиваль зэнэ-кыокъоу чэпыогум и 4-м Мыекъуапэ шылагъэр ары. Сигъэгушлагъ ти Теуцожь район щыц Делэкъо Фатимэ ащ ятлонэрэ чыплэр зэрэщитытыгъэм. Ары кълэмэм сезгъэлагъэри, бэдэдэ сыгу кълэгъэккыжыгъэри. Анахъу сызэригъэгупшысагъэхэр тапэкI адыгагъэу тхэлъыгъэхъу непэ чIэтынэхэрэр арых.

Сэ илээс 77-рэ сыхъугъ. Ащ фэдизым слъэгъугъэр макIэп. Хэти илэпкъ, ихабзэ, икультура, ыбзэ шлу елэгъух. Адыгэ культурэм нахъ дэгъурэ, нахъ дахэрэ шымылэу ары кызырэттыхъурэр.

Зигугъу кълэшырэ статья сыгу кыгъэккыжыгъэр бэш, тхаегъэпсэху фестиваль зэхэзыщагъэхэри ащ шыхъугъэхэр кълэгъэккыжыгъэхэ КIэрэ Фатимэрэ Даутэ Анжелэрэ. Мары ахэм сызыфащэккыгъэхэр.

Тичэмэу шагум дэтхэм яшлагъэу кытэккыгъэр бэ. Зоуж лъэхъаным ахэр арых тызэрэхэккыжыгъэхэр, джыдэдэми ахэм яшлагъэ лъэшэу кытэккы. КълэсшIэжы тынэхэм кълэжы лъыжыбзэм пIэстэ фыжыбзэр голъху бэрэ зэрэтагъэшхыщтыгъэр. ПIэстэ стырым ыгузэгуджэмшыкIэ аутхъурбыти, тхъур ралъхъэщтыгъэ, ар зыткIуIэ пIастэр хэдгъаозэ тхыщтыгъэ. Кълэ гъугъэ тыкыырхэр пIэстэ фабэм ынэкIэ хэлъху нахъ шъабэ хъугъэху тагъатхъэщтыгъэ. Сыдэу щытми, щэм хэшкыкыгъэу бэ тхыщтыгъэр. Щэм тешъоштыгъ, щхыу, тхъу, кълэу, айран, тхъужо-жыгъ, тхъужо-жаф хашкыкыщтыгъэх. ТиныбжыкIэхэм ахэр экIэ джы алъэгъухэрэп. Джы бысымгуащэм чэмыр ещыш, щэр зэлуегъаIэ, кълэу рехыш, кълэуаджэм е Мыекъуапэ ащещэ. Зы щэ гъуаткIуи кытIуфэрэп.

Щысэ дэгъу горэ кълэхъын. Мафэ горэм сишъхъэгъусэ кълэу рихынэу зегъэхъыртти селъэугъ щэ чашкэ горэ сфы-хихынэу. Хъун ылуи, хихымэ кълэджэн сIоу кълэлэпчъэIум сылусэу щхыпIысэ кълэдэ-кыгъ.

— Сихъэрамыгъэ сигъэ-кIуагъэп, — ылуагъ.

— Сыд кълэхъугъ? — упчIэ «фэсыдзыгъ».

— Кълэхъугъэр плъэгъушт моу унэм кыхыи, — зелом, сыкIуагъ.

Кълэуае рихынэу ежыагъэм ызыныкыо джэхашъом телъ. Щэ чашкэр хихыныр зэрэ-шIозэрарыгъэм кыфыхыгъэу еIо кълэ ихыгъэм ызыныкыо

Гъээзетеджэр зыгъэгумэкIырэр

джэхашъом тефи зэрэуцIэ-пыгъэр.

Статья зигугъу кълэшырэм бэ адыгагъэм фэгъэхыгъэу кыщатхырэр. Ащ сыгу кыгъэккыжыгъэ адрэ тиадыгагъэу кIодыхэрэр зэрэмымакIэр? Тижыкхэм шэнышIоу ахэлъыгъэхэр дэгъоу кълэсшIэжыкх. Зэо лъэхъанми зоужми тынэ-тятэхэр, кълэуаджэм дэс кIэлэ Iэтахъохэр мафи чэши ямылэу, лъапIэхэу, пIанэхэу, мэркIо бжалэмэ алъэкIапIэу ратхыгъэхэм лъыр кълэрычъэу, гълалэм ыгълалэхэу лажъэщтыгъэх. Тхэм ащ фэдэ кълэрымыгъэхъуж нахъ, джы ныбжыкIэу кълэуаджэм дэххэм ар пIафшIэ-щтэп.

А лъэхъаным илээсибл сыныбжыгъэр. Сянэу Теуцожьмэ япхъоу Хъэсасэ тутыллэжхэм ахэтыгъ, звенэм пашъу илагъ. Ащ игъусагъэх СтIашъу Мерэмрэ Хъабидэтрэ, Уджыхъу Бзыу, Бэгъушъэ Мэлалич ыкIи нэмыкIхэр. СянэкIэ сIорэп, анахъ дэгъоу юф зышIэрэмэ ацIэ кызыраIокIэ, тынэ апэу кыыхагъэщтыгъ. Ащ сы-щыгушхукыщтыгъ. Тянэхэм щдэжгъуахшэ ашышт пIастэу пIокIабзэу шыгъэр Iанэм тыраупIэти агъэдыищтыгъэ, еIанэ нэбгырэ пчъагъэу зэрэхъухэрэм фэдизэу шъэ-жыкIэ зэгъагъэчъыти, зэф-гоштыгъ. Ащ сэ сIахыи кыыхэкIыщтыгъ, ары тынэ сыздымышэнэу зIокIэ, сы-гъызэ кълэи-гъагъэкIэ сыз-кыдакIоштыгъэр. Бзыл-фыгъэхэу Iахъэхэр зэрэтыхэрэм «мы кIэлэцIыкIур пэсIоды» аIоти, тIэкIу-тIэкIу кысаты-ти, ныбэ-тIыбэ сыхъугъэу сыкълэжыкыщтыгъ. Сянэ сыздымышэу зыIокIэ гъогур сэшIэти яххэгъу тефэу сыкIоштыгъ.

ТхъамыкIэгъо дэдагъ заом илэхъан, ащ нахъышIугъэхэп зоуж илэхъэхэри. Арэуштэу зэрэщытзэ, цыфхэр зэфэдэгъухэу зэхыхъэщтыгъэх, шлу зэрэлъэгъуштыгъэх. Джы сыд тызыхэтыр, тыгъуакIох, ешъуакIох, зэрэу-кыжыкх, жълалыхы.

А лъэхъаным тиадыгъ культу-рэ дэххэгъэ. АщкIи щысэхэр кълэхъыных. Тянэхэр, тынэжх-хэр джэнэ гъопэ кыхъэ ащы-мыгъэу урамым техъанхэ фи-тыгъэхэп. Ахэр зымы ригъэзыш-тыгъэхэп, укытгъэщтыгъэх, шап-хъэу шыIэхэр ау-кыоштыгъэхэп, адыгэгъэ цыф зэхэтыкIэр агълэапIэщтыгъ. Джы хъухэ-

рэр тинэрылтыгъух. ДжэнэкIэко пIонэкIэу урамым тетых, аны-бэхэр кыдэщых, адыгагъи укIыти шыIэжхэп. Зэхэп-шыкыжыкхэрэп хъулыфгыи бзылфгыи. Типшъашъэхэр кIалэхэм афэдэхэу фэпагъэх, джынс гъончэнджхэр кълэ-фызэкыгъэхэу, яджэнабгъэ куоу ихыгъэу гъогум кытэхъэх. ТикIалэхэми ешъокIо-бзэ-джашIэу ахэтыр макIэп.

Зоуж лъэхъаным чыиф унэжэ цыкIу тычIэсыгъэми, нахъышлу тызэрэлъэгъуштыгъ, нахъ тызэхыхъэщтыгъ, тызэ-делэжыкыщтыгъ. Джы ащ фэдэу плъэгъун хъатэ шыIэп.

Автобусым ислъэгъуагъэу щысэ горэ кълэхъын. Ащ тине-пэрэ ныбжыкIэхэм язытет кълэгъэлагъо. Мафэ горэм сыгу кыыхагъэ скъо нахъыжъэу Мыекъуапэ дэсым дэжэ сы-кIоныш, пшъэшъэ цыкIуи-тIоу илэр кызызэгъэлэгъунэу. Ыужырэ мафэм пчэдыжыкх жъэу сыкълэгъэджи, автобусым сыдэкIонэу сыдэккыгъ. Ар кълэ-си сызетIысхъэм слъэгъугъэх тичылэ бзылфгыи-тIу — Iэшъынэ Римэрэ Теуцожь Ну-рыетрэ. ТIысыпIэ нэкIыр ба-гъэ. Апэрэ пхъэнтIэкIум тесым сыготIысхъагъ. Станицэу Ря-занскэм тызынэсым «Жигули» цыкIу горэ кытэбгъукIуи, автобусыр кълэгъэуцугъ. Ащ кIэлэкIэхэу нэбгырищ кы-кIыгъ. Дэгъоу фэпагъэх, Iалъмэкъ инхэр аIыгъых. ТIэкIу зэрешъуагъэхэр кълэхэ-щы. Автобусым кызытетIыс-хъэхэм тIысыпIэ нэкIыбэхэм аблэкIыхы, ауужырэ тIысыпIэм кIуагъэх. Хэт ышIагъ ахэм гу-хэлъэу яIэр? Iалъмэкъхэр кызылэуахыи, зым бэшэрэбыр, адрэм ашхыштыгъэр кълэрахы, ешхэ-ешъошхо рашIыхъагъ. Шофэрым ар зельэгъум авто-бусыр кыгъэуцуи кълэIоллагъ, кызырэтIысхъагъэхэр зэрэмы-рестораныр, ашIэрэр зэрэмыгъ-рэзыр зарелом, ащыщ горэ кълэ-тэджи, дысэу кыфидзыгъ:

— Уиавтобус зыдакIорэм тэрэуу нэсы пшIонгъомэ, кIуи рулым кIэрытIысхъ.

КIалэу кызыгосыр кызы-

шылъэти, автобусым иводи-тель псынIкIэу кыIуиштыгъ. Джарэуштыгъ тежъэжыи, мо-кIэлэ купыр ешхэмэ-ешъоозэ, Мыекъуапэрэ Ханскэмрэ азы-фагу контролерхэр зытетхэ чыпIэм тызынэсым автобусыр кълэгъэуцугъ. Контролерэу тIу кыыхагъ. Зыр ыпэкIэ кълэу-уцугъ, адрэр ыужкIэ зэкIом ылэгъурэр ыгъэшIэгъуагъ. КIалэхэм ягыинэу зыфежъэм ащыщ горэ кызышылъэти, бзылфгыгъэм кълэункIи кы-риутыгъ, нэгъунджэри кIи-утыгъ. Ащ лъыпытэу бзыл-фыгъэхэм псынIкIэу тыкълэбгы-нагъ. Автобусыр бензин игъэхъуапIэм зынэсым кIэлэ ешъуакIохэри икIыжыгъэх. Джары тиныбжыкIэхэр зэрэп-сэхэрэр.

Сэ письмэзехъэу илээс 12 юф сIагъэ. Джыри зы щысэ а лъэхъаным кыыхэсхыгъэу кышъуфэсхыи.

Мафэ горэм гъээзетэу «Со-ветская Адыгея» зыфилорэм итэу седжагъ, кълэу Псыфа-бэ щыщ кълэзытхыгъэр. Щэ-джэгъоуж хъугъэу имашинэ цыкIу исэу лъыр кIожызэ Адыгэ-кълэ нэмысыпагъэу машинэр кълэуагъэ. Зэусэщтыр ымышIэу гъогум кытенагъ, зылъэшъужыи ыгъотымэ пишIэнышъэ зыригъэщэккыштыгъэхэ, зымы кыгъэуцурэп. Ыгу кIодыгъэу Адыгэ-кълэ кыдэккыгъэ машинэр ыIэ зэлэтым кълэуцугъ.

— Сыд, тят, кыыхъула-гъэр, зыгорэм уегъэгумэкIа? — ыIозэ машинэм кыи-кыгъэ кIэлэ ныбжыкIэр кълэIоллагъ.

Лым и «Запорожцэ» цыкIу кълэула-гъэр зыфелуатэм шIэхэу кълэIожыкыштыгъэ ежэ-нэу кыирилуи, кIалэр имашинэ-нэкIэ IукIыгъ. Бэрэ кълэмытэу кIалэ горэ дисэу кыгъэгъэ-жыгъ. Кызыдизагъэм запча-стэу кыыхыгъэр машинэ кълэ-тагъэм кыыхылъхыи, «Запо-рожцэр» кыи-фызэхэагъэнэ-жыгъ. Лъыр иджыбэ иIаби ахыщалъэр кыирихыгъ, ахыщэ кыидихи кълэи-физыгъ — запча-стым ыуаси зэришIыжыгъэм тефэрэри.

— Адыгэмэ ащ фэдэ ашIэ-рэр, некIо, кълэблагъ, чэщ хъугъэ, зыодгъэгъэпсэфын, щай стыри уешъон, — аIо кIалэхэм.

— Унэм исхэр кыисэхъу-лагъэр амышIэу кыисэжэх, тхъашъуегъэпсэу, адыгэхэр зэралорэм шъутет, ар непэ сэ слъэгъугъэ, — ылуи лъыр лъэ-шэу кълэфэразэу игъогу техъа-жыгъ.

ЗэкIэ адыгэхэр джащ фэдэу зекIоштыгъэхэмэ зыпэ кълэ-мыштэн шылагъэп.

**НЭМЫТIЭКЪО
Ибрахым.**

Гъобэкъуай.

Щытхъоу афалорэр кълэгъэшъыпкъэжыи

Зигугъу кълэшырэ сIо-игъор «Я 21-рэ лIэшIэгъум икIинику» зыфалэу кълэуаджэу Афыпсыпэ Шъэумэн Хъаз-рэт щаригъэшIыгъэм чIэт медикхэм яIофшIаIэ, яцы-фыгъ ары. Клиникэм изытет, ар зэрэзетэгъэпсыхъагъэм сакытегуштыгъэрэп, ахэм афэгъэхыгъэу бэу кълэ-хыгъэшъ, кълэгъэлэгъуа-гъэшъ. Сэ сIоIэгъэшIэ-гъоным ащ цыфэу шыла-жъэхэрэм яIэдэбныгъ, яIэ-пэлэсэныгъ, кълэоллэрэ сы-маджэхэм зэрэпэгъокIы-хэрэр ары.

Сымэджэщым юф шы-зышIэхэрэм язекIуакIэ, яIофшIаIэ умыгъэшIэгъон плъэкIырэр. Зыдэжэ учIэ-хъэгъэ врачыр кыиомып-лъэу, ащ ышъхъэ зыгорэм «хэгъэнагъэу», о пIоштыри, пшIэщтыри умышIэу уежэу ущысэу — ащ фэдэ юфшIаIэ мыщ шыплъэ-гъуштыгъ. Шъхъаджэ зыфэ-гъэгъэ юфыр хэлухъангъэу егъэнагъэ — ащ фэдэ шIапхъ мыщ чIэлъыр, ары ящыт-хъуи зыкIалорэр.

Мыхэм зыкIэ ащыщ сэ сызытефэгъэ хирургэу, ап-шъэрэ категории зылэ специ-алистэу Пичугин Андрей Ге-оргий ыкIор. КIэлэ бэрэчэт, Iэшъхъэ маф. Ар шъабэу, рэхъатэу кыи-бдэгъуштыгъэ зышъукIэ, цыхъэ фэошIэ, шIошъхъуныгъэу кышхыль-хъэрэр Iэзэгъу уц пстэуми аплэ.

Мы сымэджэщыр имыль-кыкIэ зыгъэшIыгъэ Шъэу-мэн Хъазрэт Тхэм ынэшIу зышхыфэгъэ цыфхэм ащыщ. Арэу шымытмэ, сыдэуштыгъэу мош фэдиз цыф гъэсагъэу Адыгеим исхэм кълэихыи ыльэкIыгъэ мыщ тетэу сы-мэджэщыр зезышэн, юф ригъэшIэны зыльэкIырэ Жэнэ Аскэр?! А нэбгыритIур Алахъталэм зэфихыгъэх. ЫгукIэ афэкълэбзэу, афэхъа-лэлэу цыфхэм шлу афэшIэ Аскэр. Коллективэу ыугъо-игъэм хэт нэбгырэ пэпчэ исэнэхъат хэшIыкIышхо фыриI. Шъыпкъэ «ыпкIэ ептымэ, хэтрэ врачы кыи-олээнба» зылонхэри кълэ-хъуных, ау сэ ахэм адэз-гъаштэрэп. Iэдакхэм чIа-гъэшпызэ, шъэфэу ахыщэ врачым ратэу, ау сымаджэм кълэIээн амал адрэм имыIэу тхъапша тызэрихыллэрэр? Мыщ кызырэтIысхъаIэзэ-щтыгъэу ыуасэ шъэф хэлъэп, кълэхъэ юфи хэтэп, ау ахы-щэ зыфэптырэрэи ошIэ, афэлъэкIыштыгъэр зэкIэ ашIэ, цыфыр агълэапIэ. Тхэм яIоф кIэкIэу бэрэ юф арэ-рэгъашI.

**КЪЭЛЭКЪУТЭКЪО
Бэчмыз.**

п. Яблоневскэр,
Тэхъутэмкыкыое район.

Дунаир. Хэгъэгъу блогъэгъэр, чыжъэгъэр...

Дунаим шыхъурэ-шышлэрэр, хэгъэгъу зэфэшъхъафхэм язытет, ящылэклэ-псэуклэ, язэхъоклыныгъэхэр зыфэдэхэм шыуашыдгъэгъозэным пае мазэет тло кыдэклынэу мы нэклубгъуаклэр кызылутэхы. Интернетыр ыкли гъэзет зэфэшъхъафхэр дгъэфедэхэзэ нахь лэпэлэсэныгъэ ин зилэ журналистхэу лэклиб хэгъэгъухэм ащыпсэхэрэм къатхыхэрэр ары шыуапашъхэ кытлэ-хъаштхэр, шыушъыдгъэгъозэштхэр.

Тэ тшлогъэшлэгъоных, шъори шыушлогъэшлэгъоныххэу кытцэхэу.

Дубай лъэшэу апэ ишъыгъ

Дубай ипшахъохэм джыри «аэротрополис» инышхо къахэклы. Ар Лондон дэт аэропортэу Хитроу нахь фэдитлуклэ нахь инышт. Дубай кыппэгъунэгъу къалэхэу псынклэу зетегъэпсыхъагъэ хъухэрэм яклэлэшт гъогухэм арыклэшт хыллэгъэщэ машинэхэрэм цыфхэмрэм мы чыплэр ары зылукулэштхэр.

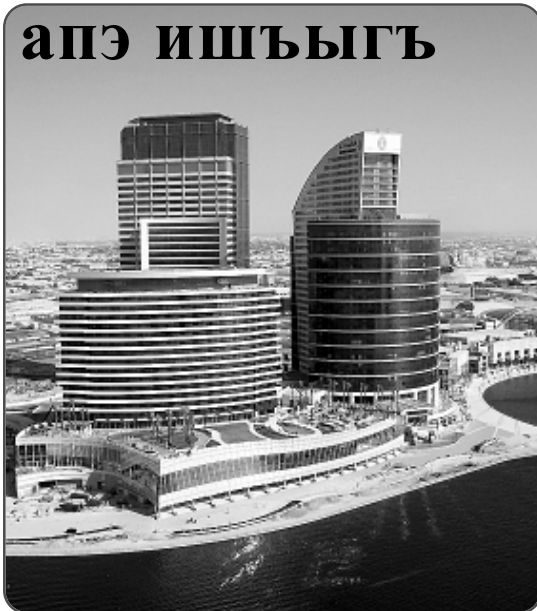
Автомобильхэр зрыклорэ гъогумэ заушъомбгъу, ахэмклэ къухъуцулэу Джебель-Аликлэ заджэхэу Къохъэплэ Благъэм анахь инэу итым кыкылырэ товархэр аэропортым къырашаллэх, етланэ къухъэбыбхэмклэ ахэр дунаим ичылплэ зэфэшъхъафхэм анагъэсых. Дубай иметро пштэмэ, ари псынклэ дэдэу агъэпсы, сыда плэм къалэм шыпсэхэрэу цыфмэ япчъагъэ хэхъо зэпыт дунэ экономическэ кризисыр зэрэзранэ-кыгъэм изы ушъхъагъухэм ащышэу.

«Дунаир кризисым ебэныфэ Дубай аэропортым ишлын кызытыригъэуцуагъэл, ащ еп-

хыгъэ «бэджэхъ» кыулыкыушлэлэхэри дишылгъ, — къелуатэ «Дышгъэ къл» зыфилорэ тарихъ тхыгъэм иавторэу Джим Крейн. — Арышъ, экономикэр кризисым кыхэклыжъэу зиублэклэ, мыщ эклэри хъазыры шыхъушт.

Непэрэ Дубай иэкономикэ промышленнэ производствэ закъом, е мэкъумэщ товархэм, е чыдагъэм и кычлэ шыны закъо япхыгъэу шытэл, ар дунэ бэдзэр зэфыштыклэмэ, банк юфхэм ыкли туризмэм язытет бэклэ япхыгъэу хъугъэ.

Ошъогум клау кыппшлэшлэрэ унэ зэтетышхохэу Дубай цагъэпсыхэрэр гъунэнч, ахэм уасэу афашлэхэрэр къырагъэхы ыкли МВФ-м кызылэрилъы-тэрэмклэ, яэкономикэ процентныкыо чинэн ылъэклышт.

«Сыд фэдиз хэхъоныгъэ Дубай иэкономикэ ышылгъэм, сыд фэдизэу зетегъэпсыхъагъэу инеушырэ мафэ кыппшлэшымы, ащ изытет Абу-Даби елыгытыгъэшт, сыда плэмэ нахь ахъшабэр ащ шы, — кылуагъ чылплэ аналитикмэ ащыш. — Абу-Даби ренэу Дубай лэпылэгъу кыфэхъушт, мыгъи Америкэм идоллар миллиард 20 кыфитлупшыгъ, ау ауштэу шыт зэпытгыштгъэп.

Ау, сыд хъугъэм, Къохъэплэ Благъэр пштэмэ, анахь гъогу зэхэклыбэ зилэмклэ, кълэ инфраструктурэмклэ Дубай лъэшэу апэ ишъыгъ. Мыщ дунэ корпорациеу шылэмэ зэклэмэ якъутамэхэр шэлажэх, шылэклэ-псэуклэу ялэр зыфэдэм игугъу тшыжырэп, арышъ, ащ джыри зыкыгъэ-лэгъонэу шыт.

Лиз ОЛДЕРМАН.

Гъэзетэу «Нью-Йорк таймс».

«НЫБЖЫКЛЭГЪУ», е Удагыгыныр эволюцием ильэбэкъу

Гормональнэ зэхъоклыныгъэхэр фэхъухэзэ сабыим ыпкэ зышпысыхэрэу уахътэм ны-тыхэм ямыдэлуныр, шэн дэйхэр кы-хэфэнхэр ныбжэ уцугъэм кызыдхышът шылэныгъэ тхъагъом, шылэныгъэшхом якъежъаплэу алыгъэ, ащ фэдиз мэхъанэшхуи ратырэп. Ау а охътэ шлагъом сабыир дэгулэу шытмэ, сыда ащ икъежъаплэ зыкытешыныхэрэр ыкли зыкызыклэхэрэр?

Обществэ зэфэшъхъафхэр зыпштэхэклэ, ильэс тлоклым къе-хъугъэ хъулыгыгъабэхэм, бзылгыгъабэхэм зэклахэу унэгъо шъхъаф ашлэныри, юфшлэплэ лухъэгъэнри. Ахэм ачылплэклэ янэ-ятэхэм адышылэхэзэ къахы. Мы юфым лъэшэу зеушъомбгъу, социальнэ психологхэми ар ашлогъэшлэгъон хъугъэ, ушлэкълунхэр зэхашэ, научнэ тхыгъэхэр кыхаутых. Ильэс тлоклым къехэу зыныбжыкхэр университетхэм ачлэхэх, етланэ чладзыжыкх, яныбджэгъухэм е янэ-ятэхэм адышлэх, юфшлэплэ чылплэ пчъагъэ зэблахэу. Знакылы мыуцугъэклэ алыгътэрэ хъулы-гыгъэхэр адэ ащ фэдэ дэдэу шылэныгъэм рэджэгупэхэ? Хау-мэ юфыр нэмыкл горэм елыгытыгъа? Нафэу шыт тэ тилэхъанэ юфшлэплэ чылплэ бгытыныр зэрэжыныр, ау члэунэжыныр нахь зэрэпсынклэр. Зыгорэ кыбдэхъуным пае апшэрэ гъэсэныгъэ уилэ закъоклэ икыужырэп, сэнэхъатэу хэпхыгъэм хэшылк дэгъу дэдэ фыуилэжыныр фае. Арышъ, пшъхъэ плыгыжыкхын плъэкълным укыфэкълоныр лэшлэх дэдэп.

Лэпылэгъушлоу плыгъэм хъушт ильэс тлоклым къехъугъэ-хэу гъогу занклэм темыуцошъугъэхэм апае нейробиологхэм къашылгъэ зэфэхысыжыкхэр. Цыфым ыныбжэ ильэс тлокл зыхъурэ ужым иакылы хэмыхъожъэу тапэклэ алыгътэштгыгъэмэ, джы ахэм агъэунэфыгъ тлоклэр тфырэм зэрэхъорэр. Префронтальнэ лъэныкыомрэ акылыжыкыемрэ (мозжечок) яхэхъоныгъэклэ шъхъэкуцым ыуж кьенэхэшъ, цыфым гухэлъ гъэнэфагъэ имылэу шылэнуу зыклэхъурэр джаш теплъ-хъажыкыми хъун.

Унэгъо шъхъаф шылэ зышломынгъохэм янэ-ятэхэр акырыплынхэ ыкли адэлэпылэнхэ фае. Фэтэрыпклэр зэрэным пае ар бэдэдэмэ афызэшлэклэрэп, ны-тыхэм адэжэ агъэ-зэжышъ, ахэтлысхъажыкх. Зыныбжэ ильэс 20-м кышыгъэ-жъагъэу 30-м нэсрэ американцэмэ япроцент 40-м пчъагъэрэ янэ-ятэмэ адэжэ агъэзэжъэу, ахэтлысхъажыкхэу кыхэклыгъ.

Итальянцэхэр пштэмэ, ахэмклэ ным удышылэныр экономикэм епхыгъэу шытэл. «Мамони» зыплоклэ кыкылырэр «ным иклал». Хэгъэгъум сабыи маклэ кызылэрилъышъхэрэр ахэм ялажэ. Адэ сыд пае кэзпшэн, уянэ пфэгыклэ зэпытмэ, пфэпшэрэхъэмэ? Индиом шыпсэхэрэу хъулыгыгъэхэм, зыныбжэ хэклотагъэхэри бай-хэри зэрэхэтэу, япашэр ныр ары. Ари къэбарыклэу шыгыжъэл, ау лыпкыым зышпыуцохэрэ ныбжыкх къэсыгъуае бэдэдэмэ зэрафэхъурэри шъэфыжъэл.

Джыри 1970-рэ ильэсым йельскэ психологэу Кеннет Кинистон юфшлагъэ кыхиутыгъагъэу зыунэ къэзыбгынагъэхэу шылэныгъэм хэмыуцошъугъэхэм, ежъ-ежырэу псэунхэр езы-мыгъэжъэшъухэрэм афэгъэхъыгъэу. А ныбжыкх итхэм къагъушылэ зэхъум Кеннет Кинистон сыдэушътэу ахэм яджагъа? «Ныбжыкылэгъу».

Кевин ДИЛЕЙНИ.

Я 3-рэ рейхыр шылэжъэл. Япллэнэрэр хъун ылъэклышъта?

Мендль. — Тэ тыфай дунаим икларыклэу шлу тилгъэгъужыныу, тыфай тишлуагъэ къэдгъэклонэу. Музыкальнэ ыкли литературнэ хабзэу тхэлъымрэ тыкызыуцухъэрэ дунаим идэхъагъэ кызылэрилъышъхэрэрэу шысэ атырахын фае, ау, гухэклыми, тыкызылэрилъышъхэрэр нахьыбэрэмклэ автомобиль заводхэр е Холокостыр арых).

«Дунэе культурэм Германиер зэрэхэуцуагъэр, ащ ихъарзынэщ зэригъэбаигъэр зыфэдэр нэмыщмэ ашлэн фае», — къелуатэ журналэу Der Spiegel ижурналистэу Маттиас Матуссек.

Нэмыщхэр зырыпэгэнхэу шытхэм афэгъэхъыгъэ тхылыу ащ ытхыгъэм бэрэ тегушылагъэх. Арэу шытми, нэмыщыбэ те-щыныхъэ шовинизмэм кыгъэгъэжыкхыным. Гушылэм пае, быслымэнхэу Германием шыпсэхъэрэм социальнэ кыулыкыушъхэр нахьыбэрэ агъэфедэхэу, нахь клэлабэ къа-фэхъоу, нэмыкл эппэуцун шысэхэри хэтэу Тило Саррадин тхылы кызыхъеушым, ар Германием ибанк гупчэ ипашэхэм я Совет кыхагъэклыгъ. Ятлонэрэ дунэе заом ильэхъан шылагъэхэм ядунай зэрэхъо-

жырым даклоу, лъэуж лыгыгъэ-клотэныгъэшхо хэгъэгъум ехъухъэ. Нэмыщ ныбжыкыкхэмклэ Европэм зао кышыгыжыкхыныр ашлэш хъужырэп. Меркель икабинет зы министрэ закъу шылажэрэр заом ыпэ къэхъугъэу, ащ ыдэжэ члэсых я 70-рэ ильэхэхэм къэхъугъэу нэб-гыриш.

Ныбжыкыкхэ организацием ипашэу, ильэс 31-рэ зыныбжэ Филипп Миссфельдер зырилгытэрэмклэ, Германием ныбджэгъуныгъэ зыдишлын фаеу кыхыгыжыкхыныр Франциер арэл, Польшэри арэл, Китаир ары нахь. Германием иэкономикэ зышыхъорэм цыфмэ ялэжъаплэ зыкызылэрилъы-лэтырэр мыпэрэу Миссфельдер елы-тэ. Арэу шытми, клэлэцлыкылыгыплэхэм национальнэ гимныр къазэрашырагъаорэр дэгъуклэ ащ кыхыгъэшъ, ежъ исабынгъом ар ныбжыкх ашлэнып.

Тино Петш ГДР-м цыпсэху зэхъум кълэу зыдэсыгъэм ыцлагъэр Карлмаркс-штадт. Джы кълэм ыцлэ шпыкыагъэр фа-

усыжыкыгъ: Хемниц. «Индиам, Китаим ыкли Бразилием ащыпсэхэрэ бизнесмен-мэ Германием кыдыгъэкырэ продукциер агъэлаплэ, — къелуатэ Петш. — Лэкыбым ренэу шызэхэхэти тыхэгъэу тызэрэрыпэгэн фаер».

Николаас КУЛИШ.

Германиер зыкылыныгъэм кызылэ-кылауагъэм кышыгъэжъагъэу ильэс тлокл тешлэжыкыгъ. А уахътэм кыкылокл хэгъэгур зы шышкыэ ыкли патриотич-нэ дэдэ зэрэхъугъэр зэоуж ильэхэхэм шылагъэхэм алыгъэгъэм ашлэш хъунып. Радиом американскэ ыкли нэмыкл ордэхэр нэмыщ мэкъамэхэмклэ зэблихъужыкыгъ, тхылышъэ тучанхэм тиражышхоклэ ашылокыкх Гетерэ Шиллерэ афэгъэхъыгъэхэр. Зэфэмы-дэныгъэм тешыныхъэхэми, Германи-ем иэкономикэ хэхъо ыкли Къокыплэ Германиеу шытыгъэм шыпсэхъуэу юфшлэплэ чылплэ зымыгъотыштыгъэхэм япчъагъэ нахь маклэ хъугъэ. Канцле-рэу Ангела Меркель зырилгытэрэмклэ, дунаир Германием клэрыплын, ащ иэкономикэ зэригъэпсырэм шысэ ты-рихын фае. Ятлонэрэ дунэе заом хэгъэ-гум теклуагъэхэми, нэмыщ пэгагъэр ащ дагъэтлылыжыкыгъэл. Ар чые куум хэхъэгъагъэ нылэп. Джы хэгъэгур кълэушыжыкыгъ ыкли икультурэ ихъарзы-нэщ кълэтыжыкы, итарихъ хэт нэ-клубгъо дэйхэм яфэшъошэ осэ дэи афэшлыжыкы. «Сенэгуе тыхъхъэ икларыклэу къэсыжыкыгъэклэ, — кыт-фелуагъэ социальнэ кыулыкыушъхэр илофы-шлэу, ильэс 25-рэ зыныбжэ Катрин

Тхаклоу Пэнэшыу Сэфэр ыныбжь илъэс 80 зэрэхъурэм ипэгъокI

ГукъэкIыжь

(КъызыкIэлыкIорэр чъэпыогъум и 26-м кыдэкIыгъэ номерым ит).

ЫпэкIэ зыцIэ къеслогъэ къуаджэ-хэм ззошхо зэрашыкIуагъэр нэужым слъэгъугъэм къыушыкIыжьыгъэ. ТидзэкIолIхэм пыир зэкIадзжыгъэу Бэрэтэрэ Рэщыдэ къысиуагъэ:

— Сэфэр, ЛахышкIое хэгъуашъ-хэм тыгъакIуи зыкъыщытэгъэ-плыхъ, дзэкIолIхэм кыранагъэу зыгорэхэр къыщыдгъотынкIи мэхъу.

А лъэхъаным тызфэмыныкIо шылагъэпти, сыригъэщыгъэ. Кармалинэ мзышхор зэпыгъи, пэнэ хъамэхэр, чыгъ мынхэр зэрпхэ хэгъуашъ-хэм тызехъэм, слъэгъугъэм зыми сыфэмыежъу сыкъыкIыгъэщтагъ, Iэхъуамбэм фэдэу зэдыпзбгъоу зэголъэу хъадэр изыгъ. Сызфэежъ шылагъэп, къыкIэстхъужы, Рэщыдэ къыслъыджжэ сыкъежъыгъэ. Чэщ пчъагъэрэ ахэр сынэгъу пкIыхъапэкIэ кIэкIыжыгъэх, сыкъыкIагъаштэу сыкъэкуоу, сикъу макъэ сыкъыгъэ-лъатэуи къыхэкIыгъ. Нэмыцхэр зэкIадзжыкIи тикъуаджэ шъхъафит зэхъужым, колхозыр зыпкъ шырагъэ-уцожыгъ. Ары шъхъае, кухэм, пхъалашэхэм, лъашъохэм аклалэщт шыхэр, цухэр мэкIагъэх, техникэри щыIэгъахэп. Ау ар алоу алэ зэтэдзэгъэу шысыхэ зэрэмыхъуштыр хэкум ипашэхэми, къоджэдэхэми къагурылоштыгъ. ЗэуапIэм Iут тидзэкIолIхэри, заводхэм ачIэхэу дзэм ищыкIэгъэ Iашэхэр, щэхэр къэзы-шыхъэрэри гъэшхэгъэхэ фэягъ. Бэрэ уегупшысэхъынэу уахътэ шылагъэп, гъатхэр къэсыгъэхэ. Чыгур жьогъэныр, лэжыгъэхэр хэлъхэгъэхэр мэкъумэщышIэхэмкIэ пшъэрылъ шъхъалэу къэуцугъ. МыщкIэ амалэу щылэхэм яусэщтыгъэх.

Нэмыцхэр къэблагъэхэ зэхъум ахэм алэкIамыгъэхъанхэм пае зэхыхэхэ хъотэ кууэхэм адатэкъогъэ тракторхэр, нэмыкI техникэр къыда-хыжыгъэ МТС-р нэрэ-псэрэкIэ зыпкъ рагъэуцожыгъ. Ахэм чэщи мафи ямылагъэми, губгъо IофшIэнэу къы-зэхихагъэр бэти, техникэр кIочIэгъу фырикъуштыгъэп. Сшынахыжъ Хыисэ прицепщикэу тракторым кIыгъути, чэщым къэтэуи хъуштыгъ. Нафэ чэщ реным умыгъеу пхъэ-Iашэм утесыныр зэрэмыпсынIагъор. Ау ащ нахъэу тэнэ къэзыгъэщтагъэр хэчъыи пхъэIашэм къызэрэфэхыгъэр ащ къызелотэжъыр ары.

«Ал, учIежъхъэри!» — ыуи къэкуогъагъ. Ау прицепщикэу тракторым кIыгъуныр тэнэ къыштэжъ зэ-пыгъи, нэужым хъугъэм елъытыгъэмэ. 1943-рэ илъэсым имэлылфэгъу мазэ ыкIэм хъазырэу фэкIогъагъ шынахыжъ дзэм защэм. Сэры, илъэс пшIыкIуш нахъ сымыныбжъу, хъулыфгъэ шъхъалэу унагъом къы-нэгъагъэр. Унагъом изакъуа, колхоз IофшIэнхэми сакIэуцон фаеу хъугъэ. Гъэтхэ пчэдыжыгъэ къоджакIэм, тиунагъо зыхэсым, щызэхэщэгъэ бри-гадэм ибригадирэу Лилэ (нэмыкIыщIэ ащ илагъ, ау ары тэ тызэреджэщты-гъэр), Пэнэшъухэм япхъоу, Чэтаохэм янысэ, зилI заом шыфэхыгъэ бзыль-фэгъэ кьопцIэ ныбжыкIэ дахэр та-дэжъ къызылохъэм.

— ФатIимэт, — ыуи Лилэ къэ-джагъ. Сянэ къызыжъум Анастасия фау-сыгъагъэми ышIэу тикъуаджэ цыф дэсыгъэп Iоми хъушт, нахыбэр МарусэкIэ къеджэщтыгъэх. 1921-рэ илъэсым Урысыем гъэблэшхоу шылагъэм къырифыжъагъэхэу Воро-неж хэкум къыкIыгъэхэм, Пшызэ шъольыр къекIугъэхэм, зыгъашэхэр-рэм, фэчырэщтыгъэхэм ар ащыщыгъ.

Илахылыгъэу зигъусагъэхэм ядэжъ за-гъэзжыым тэнэ хъуштыр зыдэщыIэр зэрамышIэрэм къыхэкIэу къыщанэ-гъагъ. Ащыгъум ащ илъэс пшIыкIуш-пшIыкIубгъу фэдиз ыныбжьыгъэ. Тиунэкъош Пэнэшыу Сэфэрбий Тулпарэ ыкъом ыпхъукIэ ышти, Фа-тIимэткIэ зарегъэтхым, а цIэмкIэ къе-джэхэрэри къуаджэм дэсыгъэх. Тэнэ унэм зэкIым къыриуагъэ:

— Уичэм ыбжъакъомэ кIапсэ ательхъэри хэгъуашъхэм дэщ.

— Сыда? — зыфыхын ышIагъэп тэнэ.

— Чэмхэр кIашиIэнхэм рагъэсэн-хэу унашъо шыIэшъ къуаджэм дэс-хэр къыщызэрэугъоитхы.

Илахылыгъэу зигъусагъэхэм ядэжъ за-гъэзжыым тэнэ хъуштыр зыдэщыIэр зэрамышIэрэм къыхэкIэу къыщанэ-гъагъ. Ащыгъум ащ илъэс пшIыкIуш-пшIыкIубгъу фэдиз ыныбжьыгъэ.

Тиунэкъош Пэнэшыу Сэфэрбий Тулпарэ ыкъом ыпхъукIэ ышти, Фа-тIимэткIэ зарегъэтхым, а цIэмкIэ къе-джэхэрэри къуаджэм дэсыгъэх. Тэнэ унэм зэкIым къыриуагъэ:

— Уичэм ыбжъакъомэ кIапсэ ательхъэри хэгъуашъхэм дэщ.

— Сыда? — зыфыхын ышIагъэп тэнэ.

— Чэмхэр кIашиIэнхэм рагъэсэн-хэу унашъо шыIэшъ къуаджэм дэс-хэр къыщызэрэугъоитхы.

КIЭЛЛЭГЪУ

— Ал, ащ фэдэ мэхъуа?! — зэхи-хыгъэр ыгъэшIэгъуагъ тэнэ. — Чэм-хэр цу хъунха?

— Зэхэпхыгъэба цу зымыIэм шкIэ кIешIэ алоу, — джэуап къытыжыгъэ Лилэ. — Ащ фэдэ чыпI тызэрыфа-гъэр. — Ежжэжыгъахэу къызуцокIыжы къызэриIокIыжыгъэ. — Мары сэри заор мыхъугъэмэ егъаши бригадир IэнатIэр хъулыфгъэмэ къысагъэнэсыщтыгъэп.

Тэнэ тичэм кIапсэ тырилъхыи зы-решажэм сэри чы цыкIу горэ къы-сити къысиуагъэ:

— Ори некIо, чэмым зыригъанэ-мэ укъеон.

Илъэс пчъагъэм зыщыгъэ, зэсэгъэ бзыльфыгъэм чэмыр фэмылоры-шIэнэу хъуна, етIани хъупIэм зы-шылдэкIын фэе уахътыр кэсыгъа-хэу, зэгорэми тичэм къызытеуцугъэп, тэнэ ыуж итэу кIоштыгъ, нэфагъэ ыпэкIэ къэтым хэшIыкI зэрэ-фыримыIэр.

Ячэмхэр къыдащыгъэхэу бзыль-фыгъэу хэгъуашъхэм щызэхэщыгъэр багъэ. Ахэм ахэтыгъэх лыжъхэри. Ку нэкI зытIуши щытыгъ. Лыжъхэр арых чэмхэр кIэшIэгъэным фэгъэ-сэнхэу зыщыгугъыштыгъэхэр. Чэм-хэр зые бзыльфыгъэхэм ахэр нахъ агъэIэсэнхэм щыгугъэхэу аIупIэ ара-гъэубытыштыгъэми, кум кIашиIэнхэм пае къызэрэмыхъугъэхэр, зыдашIэ-жъырэм, арашIэрэр ашIошъхъако фэдэу, бжыр зэрэтыралъхэу зы-раутэкIыжъу рагъажэщтыгъ, зые бзыльфыгъэхэр «уцу, дахэ» аIозэ сыд фэдизэу яубзагъэхэки зэуи къыра-дзэщтыгъэп, алэпыкIымэ кIэзыIэхэри, кур езыхыжъэхэрэри къахэкIышты-гъэх. Ау цыфыр лъэш, ыгу къып-фэмыкIынкIэ Тхэм елъэу нахъ, пфэхъу-пфэмыхъуи зыфаер уигъэ-шIэщт. Чэмхэр, былым Iэсэжъ тхъа-мыкIэхэр сыдэу къышыхъун анахъ хэкIэ-къокIэ ябгэхэри Iорыдэгъазэ зышIырэм, афэхъу-афэмыхъуи ахэри мэкIэ-макIэзэ бжы атыралъхъаным къешIугъэх.

Сэри чэмхэр кIэпшIэнхэр шIумэ сыушэтынэу «синасып» къыхыгъ. Тичэм бжъэкъокож нэмыкI чэм го-дзэгъэу, лъашъом кIэшIагъэхэу, лыжъ лэжъакоу, Iушэу Лъэцэр Къа-хыруанэ ыкъо Шумафэ сыригъусэу жъуагъэр сыулышъоуштыгъэ. Джы къызнэсыгъэм ащ къысилоштыгъэхэр сшыгъушшэжъырэн. Сыд фэдизэу кIэпшIэнхэм чэмхэр дэгъоу ебгъэ-сагъэхэу пIуагъэми, цу Iэсэжъхэм афэдэ ахэр хъушгъэп. Сызэрагъэгу-бжын шэнхэр къахафэщтыгъэх. Сэры чэмхэм аIупIэ зылыгъыштыгъэр. ЗысIэклаутымэ кIаIэу, зыпшыхэрэм чIыгум зычIадзэу хъуштыгъ. Зэго-

рэми кумкIэ псынэпкъым тырекIо-кIызэ зысIэклаути къуладжэм дэлъэ-дэгъагъэх, кур агъэушъорэкIыгъагъ. Ащ фэдэу къызыщыхэкIырэм, сагъэ-губжыгъэу чэмхэм сяо зыхъукIэ Шу-мафэ къысфидэщтыгъэп.

— Мы узаорэмэ лажъэ яIэп. Ахэм Тхэм къызыфигъэхъугъэхэр хъалэлэу агъэцакIэ. Былымышъхъэ пчъагъэм хагъахъо, щэу къаIэкIырэмкIэ уна-гъор агъашхэ. Уззонхэ фаехэр а нэ-мыц хъэжъхэу чэмхэр кIэтымышIэмэ мыхъунэу тызышыгъэхэр ары.

Сэ сизакъоп а чэмхэм агу рагъэ-Iэжыштыгъэхэр. Бзыльфыгъэхэу ахэр кIэзышIэхэрэм заIэклаутэу зыкIалэрэм, нэмыцхэр бгыбзэ-Iубзэ

ашIыштыгъэх, тумы хъунхи, емынэм ыхъынхи къафагъанэщтыгъэп.

Ары, а лъэхъаным чэмхэм язакъоп кIэшIэгъагъэхэр, бзыльфыгъэ тхъа-мыкIэхэу зилыхэр, зыкъохэр заом щылэхэри, нэжъ-Iужъхэри, сэщ фэдэ кIэлаIэхэу заом ащэнхэм джыри аныбжыкIэ нэмысыгъэхэри арых. Ахэр арых сыд фэдэ IофшIэнхэм афэгъэзэгъагъэхэр. Алыащъэхэр хъамыткIолэ бжалэм дитхыжыгъ-гъэу, тракторхэу фарэ зымыIэжъхэм фонархэр алыгъэу апэ итхэу афагъэ-нэфхэзэ бзыльфыгъэхэм чэщ реным къадакIухъэуи хъуштыгъ. Ахэр арых Краснодар нэс лъэсэу кIохэзэ, тамэкIэ натрыф, семчык, нэмыкI лэжыгъэ чылапхъэхэр къэзыхыштыгъэхэр, ахэр шIуанэкIэ хэзылхъэщтыгъэхэр, къызыкIыхэрэм шIуанэкIэ зыпкIэ-штыгъэхэр, ягъо зыхъурэм гъупчэкIэ Iузыхыжыштыгъэхэр, хъамэм къы-рашIэлэгъэ семчыкыр бэщ кIыхъэм шъодэнкIэ пышIэгъэ бэщ кIакоIэ хаохэзэ зыутыжыштыгъэхэр. Бжы-хъасэхэм яIухыжыгъом нэжъ-Iужъхэр, кIалэхэр кIочIэгъу фыри-мыкIухэ зыхъукIэ бзыльфыгъэхэм ахэр гъупчэкIэ раупкIэу, бганэу зэкIоцIапхэжъэу, ары пакIошъ, щэмэджкIэ аупкIэуи хъуштыгъ.

Бэ, бэ ахэм зэшIуахыштыгъэр. Бзыльфыгъэхэр ары а лъэхъан къы-ным колхозым кIочIэ шъхъалэу илагъэр. А IофшIэн псэумэ сэ сы-мыушэтыгъэ ахэтэпышъ, якыныгъэ зыгорэм къысилохъынэу щытэп. Бзыльфыгъэхэм сырягъусэу Красно-дар сыкIоу, тамэкIэ чылапхэр къэс-хъэуи хъугъэ. Мэкъум иупкIэгъум, иуIэгужыгъом, бжыхъасэхэм яIу-хыжыгъом щэмэджыр, куахъор сIыгъэхэу мэкъухашъом, губгъом си-тыштыгъ. Мэкъум икышыжыгъом чэмхэр зыкIэшIэгъэ кухэмкIэ ар бы-лымэхъо фермэм къэзышIэлэжъхэрэм сырягъусагъ.

Зэо ыкIи зэоуж илъэсхэм къуа-джэм къыдэнагъэхэм бжы хылыгъэ ательым джыри зы къыхэхъуагъ. Пыим зэщигъэкъогъэ хэгъэгур зыпкъ игъэуцожыгъэным пае къэралыгъом чIыфэ етыгъэн фаеу къоджэдэхэр къырагъэзыгъэх. Алоштыгъэр ащ егъэзыгъэ Iоф хэмылэу, хэти ежъ иамал тетэу сомэ пчъагъэу ытын ылъэкIыштым фэдызым кIэтхэнэу ары. Ау ащ кыкIырэ шылагъэп, унагъо пэпчэ ытын фаер ыпшъэкIэ къышырагъэхъэщтыгъ, къызыкIэ мыхъуштыр сомэ 900 — 1000-р ары. Нахъ зыфалэкIын ашIошIэхэрэмкIэ е нэмыцхэм ялъэхъан пыим гуахыи Iоф фэзышIагъэхэр зэрысыгъэ унагъохэмкIэ ар нахыбагъ, сомэ 1500 — 2000-м нэсыштыгъ. Ары

ПЭНЭШЫУ СЭФЭР

шъхъае, кIэгъэнагъэу илъэс псаум колхозым Iоф шашлагъэки трудодень бэу зэрафатхырэм нэмыкIыкIэ ащ къыкIакоу ахъщэ къызэрамытырэм ащ фэдиз ахъшэр тыдэ къырихы-щтгъагъа? Ар хабзэм илIыкIохэу займэм иугъонин фэгъэзагъэхэм ялофыгъэп. «Тыдэ кых фаеми къэ-гъот». Джары ахэмэ алонэу ашIэ-штыгъэр.

Унагъохэм янахыбэм хэкIыпIэу къагъотыгъэр аныбэ къыщагъаIэзэ кIэнкIэ, къуае, тхъу зыфэллошт гъо-мылапхъэхэр зэIуагъаIэмэ къэлэ бэдзэрым ахыгъэ щашъныр, ахэм ахъшэу къаIакоу займэм пэIуа-гъэхъаныр арыгъэ. Ары шъхъае, тэ тиунагъо фэдэхэу унэгъо Iужъу хъухэрэмкIэ, кIэлабэ зэрысхэмкIэ ари хэкIыпIэ хылыгъагъ. Ар къыхэмыхъа-жымыи, дэшхынымкIэ тиIоф дэгъу пIоным тетыгъэп. Ау ямытэу къып-шIомыкIыштыгъэ сыд пшIэщт? Ало-ба улашъэми урафыжъэмэ пфэмы-хъукIэ учыэщгъэ.

Унэгъо пшIырыпшIэу къуаджэр го-щыгъэу, унэгъуипшI пэпчэ анахъ зыщыукIытэнхэу къащыхъурэ лыжъ фэгъэзагъэу займэм иугъонин ахэм чэщи мафи ямыIэу, унагъо пэпчэу аIухъэхэзэ къуаджэр къаIухъэщтыгъ. Мафэм ахъщэ тIэкIу къэбгъотыгъэу яптыгъэ пае къагъанэщтыгъэп, чэщи-ми уагъэгупсэфыштыгъагъэп. АщкIэ гухэлъэу ялагъэр цыфхэр агу рагъэлэжъхэмэ, зэрашIомыкIыштыгъэр ашIошъ агъэхъумэ, сыд икыгъоты-кIэми къыгъотынышъ, хэти займэу зыкIэтхагъэр ытынэу ары.

Тигъунэгъу лыжъэу Бэрэтэрэ Имысыкъо ыкъо Мыхъамодэ унэ-гъуипшIэу фэгъэзагъэр ары тэ ти-унагъуи зыхыбытэщтыгъэр. Ащ чэщи мафи имыIэу тадэжъ къыIу-хъэмэ къеджэу, колхоз конторэм кIон-фаеу тэнэ къырило зэхъум, къызэрэ-шIомыкIыштыгъэр къыгурылуи, дэш-хынэу тэ тфэмакIэм пигъэпшымэ ыгъэтIылыгъэ, кIэнкIэ, тхъу, къуае зыфэллоштыгъэу тIэкIу зэIуигъэкIагъэ. Пчыхъэм тэнэ къысиуагъэ:

— Пчэдыжъ жэу укъэзгъэтэ-джыштышъ нахъ жьылоу гъолыжъ. Къэлэ бэдзэрым узгъэкIошт, кIэнкIэ, тхъу, къуае тIэкIу зэIуызгъэкIагъэшъ, озгъэхышты, къыкIэпхырэр схы-нышъ, чэщи мафи гупсэф къытэзы-мытыхэрэм ястышты. Ащ нэмыкI хэкIыпIэ тиIэу сэ сшIэрэп.

Нэфшъагъом тэнэ сыкъыгъэтэ-джыгъ. ЩэпIаст пчэдыжышхэу сигъэшIыгъэр. КъэлаIохэм амакъэ къызыIум, ахэм гъусэ сафшIыгъ, Къэлэдэхэм а лъэхъаным уахъопсэ-нэу щытыгъэп, гъомылапхъэхэмкIэ ахэри къын хэтхэти, пшэн уилэмэ бэ-дзэрым дэгъоу щыIуыштыгъ. Бэ-дзэрым схыгъэр псынIагъу къэс-щагъ. Унэм сыкъызэрэсыжъэу ахъ-щэу кIэсхыгъэм зы сомэкIи тэнэ емынэцIэу колхоз конторэм ыхыи, зай-мэр зыугъоу ащ чIэсхэм аритыгъ. Тэнэ къышыхъугъэр а чэщым рэхъа-тэу агъэчыенэу ары. Ау остыгъэ хэгъэнэжыгъом дэжъ Мыхъамодэ тадэжъ къэсыгъ. КIэсэным бэщкIэ къызытеом, тэнэ унэм икIыгъ.

— А Мерэм, — а цIэр къызды-рихыгъэр къэшIэгъуаеу ащкIэ Мы-хъамоди, ащ ипсэогъу Чэбэхъани тэнэ къеджэщтыгъэх, — къуаджэх, конторэм кIо.

— СыкIомэ сыд афэсшIэщт, Мы-хъамод, — къэтхъаусыхагъ тэнэ, — кIалэр къэлэ бэдзэрым згъакIуи аны-бэ къыщызгъаIэзэ зэIуызгъэкIэгъэ кIэнкIэ, тхъу, къоу тIэкIоу езгъэхы-гъэм къыкIыхыгъэм зы сомэкIи сыхэ-мылабэу схыи ястыгъ.

(Джыри къыкIэлыкIошты).

Апэ итхэм ащыш

«Автодор» Саратов — «Динамо-МГТУ» Мыекъяупэ — 60:75 (11:11, 14:30, 20:16, 15:18).

Чъэпыогъум и 20-м Саратов щызэдешлагъэх.

«Динамо-МГТУ»: Гапошин — 6, Иванов — 13, Степанов — 2, Хъакъун — 10, Воротников — 21, Тусиков — 6, Тыу, Хмара — 17, Блэгъожъ — 1, Мэрэтыкъу — 4.

ков — 10, Тыу — 2, Хмара — 12, Блэгъожъ, Мэрэтыкъу — 4.

Бысымхэм ешлэгъур ахынэу гугъэ ялагъэи тшлэрэп. Хъаклэхэр ешлэлэм зэрэщыбысымхэм кыхэкълэу теклонгъэр кызырэдэхыштыр пшлэнэу щытыгъ. Опыт ин зилэхэ Сергей Ивановичыр Сергей Воротниковыр «Волжаниным» хэтхэр кьалыплъэщтыгъэх, ау кълуплэ кьарамытын алъэкълыштыгъэп.

Ятлонэрэ ешлэгъур

«Волжанин» — «Динамо-МГТУ» — 79:84 (18:16, 23:22, 16:22, 22:24).

Чъэпыогъум и 24-м Волжскэ щызэдешлагъэх.

«Динамо-МГТУ»: Гапошин — 5, Иванов — 20, Степанов, Хъакъун — 9, Воротников — 28, Тусиков — 1, Хмара — 15, Мэрэтыкъу — 6.

Уикъалэ ущемышлэу зэкълэтыкълэу зэлуклэгъуитлур кьэпхыныр зэрэкыныр баскетболистмэ дэгъоу ашлэ. Очкоуищ дзыгъо 11-м щыщэу зыр ары нэмылэми «Волжаниным» хьурджанэм ридзэн ылъэкълыгъэп. Мыекълэп спортсменхэми ашклэ уащытхьунэу зыкьагъэлъэгъуагъэп. Очкоуищ дзыгъохэр гъогъу 23-рэ загъэцаклэм щыр ары нылэп хъагъэм рагъэфагъэр.

Зыщищыклагъэм рэхъатныгъэ кызыхэбгъэфэныр лэшлэхэп. Адыгеим испортсменхэр бысымхэм апэуцужьхэзэ, зэгурылэхэу ешлагъэх. «Динамо-МГТУ»-м итренер шхьалэу, АР-м изаслуженнэ тренерэу Андрей Синельниковым зэрилгытэрэмклэ, «Волжаниным» бэклэ тикомандэ бууж кымынэу уахытэ кыхэкълыштыгъэми, ешлэгъум кьэгъэзэллэ фишын ылъэкълыгъэп. Сергей Ивановичыр такыкь 40-м кыкълэу ешлэлэм икълыгъэп, игъусэхэр зылгышагъэх.

«Волжаниным» дэгъоу шешлагъэх, хьурджанэм бэрэ лэгуаор радзагъ Дмитрий Малютиным, Олег Игумновым, Антон Пушковым, Наиль Гафаровым. Арэу щытыгъэми, С. Ивановичыр, С. Воротниковыр, Р. Хъакъунэр лыгъэ шгыпкъэ ахэлъэу щит члэгъым зэрэщыбанэхэрэ бысымхэми агъэшлагъэщтыгъ.

Адыгеим ибаскетболистхэр тикъалэ зыдэкълыхэм ешлэгъуи 4-м щыщэу 3-р кьахыгъ. Мы илэс ешлэгъум тибаскетболистмэ теклонгъэи 6 кьадахыгъ, апэ итхэм ащыщых.

«Динамо-МГТУ»-м изичэзыу ешлэгъухэр Мыекъяупэ щыкълэщтых.

Зэлуклэгъур Адыгеим ибаскетболистмэ кызырэхыгъэм дакълэу, ешлэлэ дэгъу кьагъэлъэгъуагъ. Тикомандэ икапитанэу Сергей Ивановичыр зэгорэм «Автодорым» хэтыгъ. Спортыр зикласэм ар агу кьагъэкълыжыгъэ, тибаскетболист цларыло лэгу кыфытеохэу бэрэ кыхэкълыгъ.

Ятлонэрэ ешлэгъухэм бысымхэр нахь фэхъазырыгъэх. Очкоуищ дзыгъохэр «Автодорым» дэгъоу ыгъэцклагъэх, 24-м щыщэу 17-р хьурджанэм радзагъ.

Хъаклэр ешлэлэм щыбысым

«Волжанин-ГЭС» Волжский — «Динамо-МГТУ» Мыекъяупэ — 64:79 (15:25, 12:21, 14:20, 23:13).

Чъэпыогъум и 23-м Волжскэ щызэлуклагъэх.

«Динамо-МГТУ»: Гапошин — 10, Иванов — 20, Степанов — 2, Хъакъун — 3, Воротников — 16, Туси-

Ятлонэрэ зэлуклэгъур

«Автодор» — «Динамо-МГТУ» — 87:61 (22:12, 28:17, 13:18, 24:14).

Чъэпыогъум и 21-м Саратов щызэдешлагъэх.

Очко анахыбэ кьытфэзыхыгъэхэр: Воротников — 23, Хъакъун — 14, Гапошин — 10, Иванов — 5.

БОЕВОЙ САМБЭР

Ташкент щыбэнэшт

Дунаим боевой самбэмклэ изэнэкьокъухэр шэклогъум и 5 — 8-м Ташкент щыкълэщтых. Урысыем ихэшыпыкълыгъэ командэ хэтэу Абэзэ Ислъам зэлуклэгъумэ ахэлэжъэнэу зегъэхъазыры.

Тибатыр Мыекълэп кьэралыгъо технологическэ университетым ия 4-рэ курс шеджэ. Урысыем иныбжыкълэхэм ыкли ихульфыгъэхэм боевой самбэмклэ изэнэкьокъухэм дышгъэ медальхэр кьащыдахыгъэх.

Спортымклэ дунэе класс зилэ мастерэу, Урысыем изаслуженнэ тренерэу Хъэпэе Хьамидэрэ АР-м самбэмклэ и СДЮСШОР зыщызыгъэсэрэ Абэзэ Ислъамрэ зэгъусэхэу кьалэу Подольскэ кълуагъэх. Мы мафэхэм тибэнаклэ иухъазырыныгъэ зыпкъ итыным пыль, имедальхэм ахигъэхъонэу гухэлхэр илэх.

Сурэтым итыр: Урысыем ичемпионэу Абэзэ Ислъам.

Мэкъэгъэлэу

Адыгэ Республикэм мылкъу зэфыщытыклэхэмклэ и Комитет цыфхэм макъэ арегъэлэу квадратнэ метрэ 257240-рэ зиинэгъэ чыгу лэхэу мыщ фэдэ чыплэм шылэр: кь. Мыекъяупэ, Димитровым иур., МКР-5, шыгъэчъаплэм ишлын (игъэцкълэжыын) пае бэджэндэу зэраритыштым ехылылэгъэ лъэлэу тхыльхэр ыштэу зэрэригъэжъагъэмклэ.

Мы мэкъэгъэлэу кызыыхаутырэ нэуж мэфэ 30-м кыкълэу фаехэм ялълэу тхыль мыщ фэдэ чыплэм кырахылылэн алъэкълышт: кь. Мыекъяупэ, урамэу Краснооктябрьскэр, 12, Адыгэ Республикэм мылкъу зэфыщытыклэхэмклэ и Комитет.

Сатыушлэ унэу «Евростиль» зыфилорэм илофшлэхэр лъэшэу гухэкълэ ащыхъоу Урысые Федерацием и Президент и Полномочнэ лыкълэу ЮФО-м шылэм иаппарат Адыгэ Республикэмклэ ифедеральнэ инспектор шхьалэу Лылуужу Адам Хъусенэ ыкълэм фэтхъаусыхэх янэ идунай зэрехъожьыгъэм фэшл.

Нэкълубгъом итхэр зыгъэхъазырыгъэр ЕМТЫЛЪ Нурбий.

Зэхэзышагъэхэр: Адыгэ Республикэм и Кьэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

Кьыдзыгъэкълэрэ: Адыгэ Республикэм лъэпкъ Иофхэмклэ, лэклэб кьэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкьэгъухэм адырлэ зэпхыныгъэхэмклэ ыкли кьэбар жьугъэм иамалхэмклэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестьянскэр, 236

Редактор шхьалэр

ДЭРБЭ ТИМУР

Редакциер зыдэщылэр: 385000, кь. Мыекъяупэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр: приемнэр: 52-16-79, редактор шхьалэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44, редактор гуадзэр-пшгъэдэкълэжы зыхырэ секретарыр: 52-16-77.

Е-mail: adyvoice@mail.ru

Зыщаушыхъатыгъэр:

Урысые Федерацием хэутын Иофхэмклэ, телерадиокъэтынхэмклэ ыкли зэлылэсыклэ амалхэмклэ и Министерствэ и Темир-Кавказ чыплэ гъэларышлэлэ, зэраушыхъатыгъэ номерыр ПИ №10-3892

Гъэзетым кыхиу-тыхэрэм мышгыпкъагъэу кьахыгъэхэрэмклэ кьэзытхыгъэхэм пшгъэдэкълэжы ахы. Кьатхэхэрэмрэ гъэзетым щылажъэхэрэмрэ яеплъыклэ зэтемыфэн ылъэкълышт. Гъэзетеджэхэм кьытфагъэхырэ тхыгъэхэр зэхэтфыхэрэп ыкли кьэзытхыгъэхэм алэкълэгъэхъажыхэрэп.

Зыщыхаутырэ

ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, кь. Мыекъяупэ, ур. Пионерскэр, 268

Пчъагъэр 4664

Индексхэр 52161 52162

Зак. 2963

Хэутыным узщыкълэтхэнэу щыт уахытэр Сыхъатыр 18.00 Зыщыкълэтхэгъэхэ уахытэр Сыхъатыр 18.00